Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 11 февраль
ЯКШАНБА
№ 36 (4.830).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ТАНТИЛИК ҚОНУНИГА БИНОАН

«ЎЗ НОМЗОДИНИ ҚАЙТАРИБ ОЛДИ ДЕБ ҲИСОБЛАНГ»

Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод— Булунғур районидаги Ленин номли совхоз директори Нодир БОҒИРОВнинг 292-Келдон округ сайлов комиссиясига «Қишлоқ ҳақиқати» орқали мурожаати

Кеча — 10 февраль шанба куни эрталаб рўзномамиз идорасидаги телефон жиринглаб қолди. «Ассалому алайкум!» «Ваалайкум ассалом, эшитаман...» «Мен Боғировман, Булунғурдаги Ленин номли совхоздан, директор бўламан. Сизга зарур ишим бор эди». «Э, Нодиржон, танидим сизни. Марҳамат, кутаман».

Тошкент меҳмонхонасида жойлашган экан, кўз очиб юмгунча етиб келди. Узун бўйли, қотмагина, қорамағиз, сочлари ёшига номуносиб анчайин оқарган, жилмайибгина-кулибгина туриши ўзига ярашади. Эскидан таниш эмасмизми, илиқ кўришдик, ҳол-аҳвол сўрашдик. Ҳамюртларим — самарқандлик биродарларимни эслаб суриштирдим. Ҳаммалари соғ-омон эканликларини айтди-да, ҳузуримга келиши боисини тушунтиришга ўтди.

— Депутатликка номзоднинг ташвиш-тараддуди, югур-югури, юки шунчалик бўлса, сайлангандан сўнг ҳолимиз не кечаркин? — гапни узоқдан бошлади Нодиржон. — Шу десангиз, тиним йўқ, на кундузи ҳаловат бор, на кечаси. Илгарилари бунақа эмасди чамамда, юришарди эмин-эркин. Қайта қуришу ошкоралик шароити вазиятни ҳам, одамларни ҳам ўзгартириб юборди-да...

Бемалол гаплашдик. Орада бир чойнак чой ичилди, мириқиб чекилди, телефонда бот-бот сўзлашилди. Ниҳоят Нодиржон чўнтагидан икки варақ қоғозни чиқарди-да, менга узатди. Синчиклаб ўқидим. Кўзларимга ишонмадим. Рангим ўзгарган бўлса керак, суҳбатдошимга қарасам менга аллатасин тикилиб турибди. Ҳаяжонимни яширолмадим. «Бунақаси камдан кам учрайди, укажон! Биз, журналистлар таъбири билан айтганда тантилик қонунига риоя этибсиз-да, қойилман сизга, қойил!» — дедим.

Матбуотда шунча йил ишлаб, қанчадан-қанча сайловларни ўтказиб, депутатликка, партия комитети аъзолигига, лауреатликка, ордендорликка, нуқул президиумда ўтиришга ҳирс қўйганларни, бу йўлда ҳатто қалтисликдан тоймайдиганларни, не бўлса-да мақсадга эришиш иложини топганларни кўп кўрганман. Аммо бундайига илк бор учрашим.

Нодир Боғирович олиб келган қоғоздаги ёзувни, келинг, биргалашиб ўқийлик:

«Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига сайлов ўтказувчи Булунғур район 292-Келдон округ сайлов комиссияси раиси ўртоқ Э. УРОЛОВга
шу округдан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб рўйхатга олинган Ленин номли совхоз директори Н. БОҒИРОВдан

АРИЗА

Мен КПСС Марказий Комитетининг 1990 йил февраль пленуми ҳужжатларини синчиклаб ўргангач, кейинги пайтларда Коммунистик партия хусусида тўғри-нотўғри, ҳақ-ноҳақ, асосли-асоссиз, жўяли-жўясиз гаплар айтилаётганлигини, унинг раҳбарлик нуфузига зиён етказишга интилувчилар овози тез эшитилаётганини чуқур мушоҳада этиб, коммунист сифатида ленинчи партиямиз сафлари илгаригидек мустаҳкам, мусаффо, жанговар ҳолда қолишини истаб, Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови ҳақидаги қонуннинг 34-моддасига биноан ўз номзодимни қалбим амрига бўйсуниб ихтиёрий равишда қайтариб оламан ва шу округдан депутатликка номзод сифатида рўйхатдан ўтган Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аграр бўлими мудири Алишер Холмуродович Тошкенбоев билан рақобатдан воз кечаман. Уйлайманки, ўртоқ Тошкенбоев ҳар қачонгидан самаралироқ ишлайди, сайловчилар ишончини аъло даражада қозонади, уларнинг талаб-истакларини яхшироқ қондиради, аҳоли турмуш даражасини юксалтиришга салмоқли ҳисса қўшади ва шу билан Ўзбекистон Коммунистик партиясининг сайловолди дастурини рўёбга чиқаришда фаол қатнашади. Мен 18 февраль куни Алишер Холмуродович номзодини ёқлаб оилам билан биргаликда якдилона овоз бераман.

Ўз навбатида менинг номзодимни камоли эҳтиром билан депутатликка кўрсатган Ленин номли, «Ўзбекистон», Навоий номли, Ғагарин номли, Беруний номли, «Красногвардейский» совхозларининг меҳнат аҳлига, сайлов округи ҳудудидаги корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, мактаблар коллективларига, бутун аҳолига юксак ишонч учун самимий миннатдорчилик билдираман.

Мен бундан буён ҳам деҳқончилик ва чорвачиликни қайта қуриш талаблари асосида ривожлантиришга, одамларнинг фаровон яшашларини таъминлашга бор куч-ғайратимни, билимимни, тажрибамни аямай сарфлайвераман.

Юқорида баён этилганларни виждон тили билан изҳор этилган фикрим, коммунистик эътиқодим ифодаси деб билишингизни ва мени ўз номзодимни қайтариб олган деб ҳисоблашингизни сўрайман.

Н. БОҒИРОВ».

...Ҳаётда ана шундай ажойиб инсонлар борлиги нақадар яхши! Умидворлик, ишонч, эътиқод туйғулари жўш уради юрагингда!

Нигоҳим ўнгида Нодиржоннинг менга таниш хислат-фазилатлари, иш фаолияти гавдаланади.

Самарқанднинг Чорраҳа мавзеидаги Алишер Навоий номли машҳур мактабни аъло битирди. Қишлоқ хўжалиги институтининг зоотехника факультетида таҳсил кўрди. Бутуниттифоқ қоракўлчилик илмий тадқиқот институтида лаборант, кичик илмий ходим бўлиб ишлади, аспирантурада ўқиди, кандидатлик диссертациясини муваффақиятли ёқлади. Ўша пайтларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини харид қилиш ва сифати бўйича давлат инспекцияси деб номланган ташкилот бўларди. Шу маҳкамада инспекторлик насиб этди унга. Бахмал районида ҳам шу лавозимда ишлади, собиқ Жиззах областида ҳам. Орадан кўп ўтмай шу область партия комитетининг биринчи секретари Сеит Меметович Тоировнинг ёрдамчиси бўлди. Унинг ажойиб иш услубини, ҳаракатчанлиги, топқирлиги, одамохунлигини Нодиржон ҳали-ҳали эслайди. Кейин Тимирязев номли совхоз директорлигига ўтказишди.

Нодир Боғировнинг раҳбарлик салоҳияти, ташкилотчилик маҳорати, одамлар билан

тил топишиш, уларни эзгу ишлар ижросига чорлаш ва сафарбар этиш иқтидори Самарқанд областининг Булунғур районидаги Ленин номли совхоз директори лавозимида яққол кўринди. Мен «Ленин йўли» газетасида ишлар эканман, бу хўжалик қолоқлик ботқоғига ботиб қолганлигини, боши танқиддан чиқмаслигини, қарздору абгорлигини билардим. Бебош шамоллар, изғирин совуқ уяси — Булунғурнинг фақат шу совхозида пахта етиштирилар, ҳосилдорлик гектар бошига ҳатто 15 центнерга етмас, йиллик марра сира-сира эгалланмасди. Ушанда область партия комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлаган Бектош Раҳимов деҳқонларнинг арзу додларини эшитиб, мазкур хўжаликдан пахтани кўтариш масаласини ўртага қўйди ва ҳал этди, бунинг ўрнига сабзавотчилик, узумчилик, чорвачилик ва бошқа тармоқлар ривожига кенг йўл очилди.

Нодиржоннинг қадами қутлуғ келди. Одамлар уни яхши кутиб олишди. Мана саккиз йилдирки тараққиёт пиллапояларидан секин-аста юқорилаб борилмоқда. Ўтган йили 8 минг тонна сабзавот, 3 минг тонна узум етиштирилди. 1983 йилда 1 миллион 200 минг сўм қарздор бўлган совхоз бугунги кунда 300 минг сўмдан зиёд даромад кўриб турибди. Директор яқинда «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалиги ходими» унвонига сазовор бўлди.

— Энг муҳими меҳнаткашга эътибор кучайтирилганида, ғамхўрлик кўрсатилаётганида, — дейди Нодир Боғирович. — Мен умуман рақамбозликни ёқтирмайман, лекин баъзан уларсиз иш битмайди. Фақат қурилишлар хусусидагина гапириб қўяқолай. 817 ўринли ўрта мактаб, тўртта боғча, иккита магазин, чойхона фойдаланишга топширилди. 16 километрлик йўлга асфальт ётқизилди, яна 8 километри навбатда турибди. Хонадонларда зангори олов ёнишини бутун бир инқилоб деб ҳисоблайман. Консерва заводимиз иш бошлади, аммо унинг қурилиши давом этаяпти. Хориж билан олди-берди қилаётганимиздан айниқса хурсандмиз. Ҳозир 140 ўринли боғча, 20 та кооператив уй-жой, 417 ўринли мактаб, санитария-даволаш амбулаторияси барпо этиш тараддудини кўраяпмиз. 6 гектарда иссиқхона ташкил қилиш ниятимиз бор.

— Томорқа бериш қандай бораяпти? — сўрадим қизиқиб.

— Айтилган гапни бажармай қўймаймиз, — деди у сўзини давом эттириб. — 79 гектар ер шу мақсадга ажратилган. 25 сотихдан тақсимланаяпти. Бинокорлик материаллари топиб келтиришни яхшиламоқчимиз.

...Тушки таътилгача Нодиржон билан мириқиб гаплашдик. Унинг бутун борлиғидан шижоат ёғилиб тургандек туюлди менга. Меҳмонни узатиб қўярканман, депутатликка номзодликдан (унинг сўзсиз сайланишига кўзим етарди) воз кечган танти инсон, замонавий раҳбар, чинакам коммунист, элу юрт ғамхўри, эндигина 50 баҳорни кўрган Нодир Боғировнинг изидан сукланиб қараб қолдим, унга умрбоқийлик, омаду ривож тиладим.

А. ҒУЛОМОВ.

ОДАМЛАРНИНГ ТУРМУШИ ЯХШИЛАНСИН

КПСС Марказий Комитети февраль пленумининг материаллари одамларнинг онгига ва қалбига етиб борди. Пленум минбаридан айтилган фикрларнинг хилма-хиллиги, баъзан уларнинг бир-бирига қарама-қаршилиги «Нима қилиш керак, бундан буён қайси йўлдан ва қандай бориш керак?» деган ҳаяжонли саволларни келтириб чиқармаслиги мумкин эмас. КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури лойиҳаси ана шу қийин ва айни пайтда одамлар тақдири билан боғлиқ масалаларга жавоб бериши керак, бу дастурни пленум маъқуллади ва у матбуотда эълон қилинади.

Бироқ пленумда бўлиб ўтган ўткир баҳсларни, фикрларнинг хилма-хиллигини, баъзан эса қарама-қаршилигини ҳисобга олганда ана шу муҳим ҳужжатда бундан буён қандай яшашимизни белгилаб берган тайёр ва шубҳасиз йўл-йўриқларни кутиш соддалик бўлур эди. Ижтимоий тузумимизнинг барча соҳаларида чуқур революцион ўзгариш жараёнлари бормоқда, Ленин ибораси билан айтганда социализмга қарашларимиз қайта кўриб чиқилмоқда, бинобарин ҳозир социализмнинг қотиб қолган схемалари мақбул келмайди. Социализм омманинг жонли ижоди сифатида революцион ўзгаришлар жараёнининг ўзида янги қиёфага кириб бормоқда.

Октябрь ишининг, бутун мураккаб, қийин, кўпинча фожиали тарихимизнинг меросхўри ва давомчиси бўлган партия, қайта қуриш ташаббускори бўлган ва унинг тақдири учун масъул бўлган партия бундан буёнги тараққиётимизнинг энг муҳим муаммолари юзасидан аниқ мавқеда турмаслиги мумкин эмас, албатта. Бу ҳам ҳаракат дастури лойиҳасида ўз ифодасини топади. Шуниси ҳам шубҳасизки, унда қайта қуришни янада чуқурлаштириш, жамиятнинг бутун сиёсий ва иқтисодий системасини инсонга, демократияни, ошкораликни янада ривожлантиришга, федерацияни ва партиянинг ўзини янгилашга қаратиш йўли эълон қилинади. Орқага қайтиш, унитар, маъмурий-буйруқбозлик системасига қайтиш тўғрисида гап бўлиши мумкин эмас

Шугина эмас, пленумда айтилган ва эҳтимол ҳаракат дастурида ўз ифодаси топган фикрлар хилма-хиллиги тараққиётимиз масалаларининг кенг умумпартия, умумхалқ, чинакам демократик муҳокамаси учун янги имкониятлар очиб беради. Эҳтимол пленумнинг бош якуни шундан иборатки, у жамиятни ҳаяжонга солиб турган муаммолар ва фикрларнинг хилма-хиллигини акс эттириб, ҳаракат дастури лойиҳасини қабул қилиб, ана шу муаммоларни муҳокама қилишда иштирок этишга ва шу йўл билан партия XXVIII съездига тайёргарлик кўришга барча коммунистларни, барча меҳнаткашларни, бутун жамоат ҳаракатларини таклиф қилди ва бунинг учун амалий имконият яратиб берди. Бинобарин, партия жамиятнинг ғоят кенг табақалари манфаатларини, орзу-умидлари ва муддаоларини ўзида мужассамлаштиришни, амалда халқ иродасини ифодалашни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Бу сиёсий пароқандаликни билдирмайди. Пленумда аниқравшан баён этилганидек КПСС жамиятга қарши, экстремист, шовинист ва миллатчи кучларнинг ҳозирги вазиятнинг мураккаблигидан ўзларининг тор доирадаги худбинлик, амалпарастлик мақсадлари йўлида фойдаланишга уринишларини, ижтимоий-иқтисодий ва миллатлараро кескинликни авж олдириб, ҳокимият тепасига чиқишга уринишларини қатъий рад этади. Бундай кучларга қонунга мувофиқ қатъий зарба берилади. Жамият революцион қайта қуришни ва демократияни экстремистларнинг ҳар қандай хуружларидан ҳимоя қилиш учун куч топа олади.

Пленум партия ва халқ ҳаётида ғоят муҳим янги даврни, яъни КПСС XXVIII съездига бевосита тайёргарлик даврини бошлаб берди. У турмушимизнинг барча масалаларини позициялар ва фикрларни ҳеч қандай чекламаган ҳолда ҳар томонлама, очиқ муҳокама қилиш учун имконият туғдирди.

Ҳозирги даврнинг илгари мисли кўрилмаган жуда катта имкониятлари ва жиддий хавфи ҳам мана шундадир. Бу фикрларни ҳалол, тўғридан-тўғри, масъулиятни ҳис этган ҳолда билдириш, барча қарашларни ҳисобга олиш ва қиёслаш, ҳозирги даврга ва келгусига мўлжалланган амалий йўналишларни ишлаб чиқиш имкониятидир. Хавф эса сафсатабозлик, социализмга қарши жазаваларнинг, жамиятга қарши ҳаракатларнинг янги хуружидир.

Шунинг учун партия, совет, давлат идораларидан ва жамоат тузилмаларидан, оммавий ахборот воситаларидан алоҳида масъулият ва фаоллик талаб қилинади. Биринчидан, ўтмишимиз ва ҳозирги давримизнинг барча муаммоларини ҳеч нарсани яширмай, энг кескин, қийин даврлар ва масалаларни четлаб ўтмай ошкора муҳокама қилиш учун ҳамма шароитни яратиб бериш керак.

Шу билан бир вақтда ана шундай муҳокамалар шовқини ва шамолидан фойдаланиб социалистик ғоянинг ўзини илдизи билан суғуриб ташлашга, кўп миллатли давлатимизнинг яхлитлигини бузишга, партиянинг жамиятни жипслаштирувчи куч сифатидаги ташкилий ва ғоявий бирлигига путур етказишга йўл қўймаслик керак. Рўйростлик ва принципиаллик, сабр-бардошлик ва қатъият эътиборлилик ва мардлик ана шундай вазиятда бардош беришга ёрдам қилади.

Иккинчидан, ижтимоий ларзанинг, муҳокаманинг бундай ҳамма нарсани қамраб олувчи, жўшқин, лекин доимий қирраси негизида республиканинг миллий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий тараққиётининг барча асосий муаммолари юзасидан республиканинг ўзига хос хусусиятлари ва манфаатларини ҳисобга олган ҳолда Ўзбекистон Компартиясининг позициясини ишлаб чиқиш керак. Ўзбекистон Компартиясининг XXII съездига ўзбек халқининг, республикада яшовчи барча миллатлар ва элатларнинг иродасини ифодалайдиган равшан программа билан бориш, КПСС XXVIII съездида аниқ-равшан позицияларда туриш лозим.

Шу маънода Ўзбекистон Компартиясининг сайловолди ҳаракат дастури негиз бўлиши мумкин. Шу ҳаракат дастурида баён этилган республиканинг иқтисодий мустақиллигини, ўзини ўзи бошқаришини ва ўзини ўзи пул билан таъминлашини белгилашга, халқ хўжалигини структура жиҳатдан қайта қуриш, унинг хом ашёга йўналтирилганлигига барҳам бериш ва иқтисодиётни инсоннинг эҳтиёжлари ва талабларига қайта йўналтириш, меҳнатга лаёқатли барча аҳолини иш билан таъминлаш ва шу аҳолининг кам таъминланган табақаларига ёрдам беришга янгича ёндашувлар, одамларнинг соғ-саломатлиги, оналик ва болаликни муҳофаза этиш тўғрисида, ёшларнинг ҳар томонлама жисмоний ва маънавий камол топиши, халқнинг жуда бой тарихий ва маданий анъаналарини асраб-авайлаш ва кўпайтириш ҳақида алоҳида ғамхўрлик, барча миллатларнинг яхши қўшничилиги ва ҳамкорлиги — шуларнинг ҳаммаси бўлажак мунозаралар, фикрларнинг жуда хилма-хиллиги учун амалий негиздир, албатта. Ўзбекистон Компартияси буларни ҳисобга олишга ва ниҳоятда диққат-эътибор билан муносабатда бўлишга тайёрдир. Бунинг устига, ҳар қандай таклифларни ўрганиш, пайдо бўлаётган саволларга жавоб бериш учун Ўзбекистон ахборот агентлиги (ЎзТАГ) ҳузурида республика махсус матбуот группаси тузилди, ушбу группага оммавий ахборот воситалари вакиллари билан бир қаторда партия, совет, давлат ва хўжалик органларининг, жамоат ташкилотларининг обрўли ходимлари кирдилар.

Асосий муддао шуки, одамларни ҳаяжонга солиб турган барча масалалар юзасидан кенг кўламда мунозара олиб борар эканмиз, республика аҳолисининг барча қатламлари турмушини яхшилаш билан боғлиқ бўлган конкрет, амалий вазифаларни ҳал этиш учун барча кучларни сафарбар этиш юзасидан жонли ташкилотчилик иши ва сиёсий ишнинг бир лаҳза ҳам сусайтирилишига йўл қўймаслигимиз керак. Шу йўналишда республикадаги миллионлаб кишиларга дахлдор бўлган ҳамда меҳнаткашлар маъқуллаган ва қўллаб-қувватлаган жуда катта тадбирлар кўрилди. Пахтага қўшимча ҳақ тўланаётгани ва пахта ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархларини ошириш учун қатъият билан иш олиб борилаётганлиги шулар жумласидандир. Бу—шахсий ёрдамчи хўжаликни юритиш ва якка тартибда уй-жой қуриш учун қишлоқ меҳнаткашларининг томорқаси кенгайтирилаётганлигидир. Бу — кам таъминланган кўп болалик оилаларга, ногиронлар ва пенсионерларга ёрдамдир. Бу— бошланғич синф ўқувчиларига, бемор ҳомиладор аёлларга текин овқат берилаётганлигидир. Бу — ётоқхоналардаги ўринлар етишмаётгани учун хусусий хонадонларда яшашга мажбур бўлган студентларга ижара ҳақи ўрнини қоплаш учун берилаётган маблағдир. Бу шаҳарларни, жумладан Тошкентни ва қишлоқларни ижтимоий қайта қуриш тадбирларидир.

Ана шу мақсадлар учун ажратилган минглаб гектар унумдор суғориладиган ерлар ва неча юз миллион сўм бутун хўжалик ҳаётимизни қайта қуриш, одамлар турмушини яхшилаш йўлидаги жиддий, аммо биринчи қадамдир, холос. Меҳнаткашларга ёрдамчи хўжаликни юритишда, якка тартибда уй-жой қуриш учун қарз ва қурилиш материаллари олишда ёрдам бериш, ижтимоий ишлаб чиқаришда банд бўлмаган аёлларга ижтимоий кафолатларни кучайтириш эътибордан четда қолмаслиги керак.

Кенгроқ маънода оладиган бўлсак, мулк, пудрат ва ижара шаклларининг жуда хилма-хиллиги негизида халқ хўжалиги тармоқларида ишлаб чиқариш муносабатларини қайта қуриш юзасидан кундалик бунёдкорлик ишини олиб бориш зарур. Ижара бригадалари ва фермер хўжаликлари эришган дастлабки натижалар — бу мулкчилик, ишлаб чиқариш самарадорлигига эришишнинг тўғри йўли эканлигидан далолат бериб турибди. Ижтимоий организмнинг барча бўғинларида, шу жумладан партияда демократияни кенгайтириш ва мустақилликни ошириш йўлларида сиёсий системани бундан буён ҳам такомиллаштириш керак, албатта. Жамоатчиликка қарши ҳар қандай хатти-ҳаракатни истисно этиш, чайқовчилик, порахўрлик, жиноятчиликка қарши курашни қатъият билан кучайтириш керак.

Ана шу жараёнлар партия органлари ва партия ташкилотларини амалда янги шароитларга қўймоқда. Қайта қуриш партия органлари ва ташкилотларини сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий вазият учун жавобгарликдан ҳоли қилмай, улардан эски маъмуриятчилик, буйруқбозлик усулларидан воз кечишни, янги, сиёсий усулларга амал қилишни талаб этмоқда. Бу осон кўчмаяпти, кўникма йўқ, ҳамма ҳам янгича сиёсий фикрлашни эгаллаб олишга тайёр эмас.

Ҳозир биз ҳаммамиз оғир имтиҳондан ўтмоқдамиз. Партия, совет, давлат, хўжалик ходимлари, жамоат арбоблари, олимлар, ижодкор зиёлилар вакиллари, коммунистлар ва партиясизлар ҳозирги авлодларидан ҳеч ким илгари сира сиёсий кураш бу қадар авж олган вазиятда яшамаган эди. Аммо ленинчи партияда шундай тажриба бор. Бу тажриба шундан далолат бериб турибдики, одамлар кўнглига йўл топган, меҳнат коллективлари билан ҳамиша маслаҳатлашиб турадиган, туҳмат ва бўхтондан чўчимай, принципиал позицияларни ҳалол ва мардона ҳимоя қиладиган ва айни вақтда бошқаларнинг фикрини эшитиш ва ҳисобга олишга тайёр бўлган кишиларгина оғир синовлардан шараф билан чиқишга қодирдирлар. Ҳар қандай синовлар чоғида ҳам диёнатли, масъулиятли бўлган, одамларга яхшилик қиладиган ва уларга эътиборли бўлган кишилар бунга қодирдир.

Яна бир ҳафтадан кейин Ўзбекистон ССР Олий Совети ва маҳаллий Советларга сайлов ишонч тўғрисидаги саволга жавоб беради. КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури лойиҳаси юзасидан бўлажак мунозара кенг демократия шароитида биз масъулиятли жипслаштирувчилик ролимизни бажаришга нечоғлик қодир эканлигимизни кўрсатади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЖАМОАТ ТАРТИБИ ВА ГРАЖДАНЛАР ХАВФСИЗЛИГИГА ҚАРШИ ҚАРАТИЛГАН ҲАРАКАТЛАР УЧУН МАСЪУЛИЯТНИ КУЧАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш, тартиб ва интизомни мустаҳкамлаш, аҳоли орасида саросима солувчи иғвогарлик овозаларига чек қўйиш мақсадида Ўзбекистон ССР Олий Советининг 1989 йил 21 октябрдаги «Республикада ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. Белгилаб қўйилсинки, ур-йиқит қилишга ва гражданларни зўрлик билан кўчириб юборишга даъват этувчи, шунингдек жамоат тартибига ёки одамларнинг хавфсизлигига таҳдид этувчи ёки аҳоли орасида ваҳима чиқаришга қаратилган қўлёзма, босма, видеотовуш шаклидаги материалларни тайёрлаганлик ёки сақлаганлик, шунингдек уларни тарқатганлик, жумладан бундай уйдирмаларни оғзаки тарқатганлик учун икки юз сўмдан беш юз сўмгача жарима солиш ёки иш ҳақининг 20 фоизи давлат даромадига ушланиб, икки ой муддатга аҳлоқ тузатиш ишларига, ёки материалларни тайёрлаш ва тарқатиш воситаларини мусодара қилиш билан ўн кунгача маъмурий қамоққа олиш билан жазоланади.

2. Шу мақсадларда мишмишларни ва сохта уйдирмаларни тарқатиш беш юз сўмгача миқдорда жарима солиш ёки иш ҳақининг 20 фоизини давлат даромадига ушлаб қолиш шарти билан бир ой муддатгача аҳлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилиш ёки ўн кунгача маъмурий қамоққа ҳукм қилиш билан жазоланади.

3. Ушбу фармоннинг 1 ва 2-моддаларида кўзда тутилган ҳаракатлар бир йил давомида такроран ёки шахслар группаси томонидан содир этилса, шунингдек бундай хатти-ҳаракатларга балоғатга етмаганлар жалб этилса, беш юз сўмдан бир минг сўмгача миқдорда жарима солиш ёки иш ҳақининг 20 фоизини давлат даромадига ушлаб қолиш шарти билан икки ойгача ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилиш ёки материалларни тайёрлаш ва тарқатиш воситаларини мусодара қилиб, ўн беш кунгача маъмурий қамоққа ҳукм қилиш билан жазоланади.

4. Ушбу фармоннинг биринчи, иккинчи ва учинчи моддаларида кўрсатилган хатти-ҳаракатлар содир этилганда оғир оқибатлар келтирса, амалдаги қонунларда кўзда тутилган жиноий жавобгарлик қўлланилади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 10 февраль.

УЧИШГА ТАЙЁР

БОЙҚУНҒИР, 9 февраль. (ТАСС мухбири А. Филипов). 1961 йилнинг унутилмас апрель кунида сайёрамизнинг биринчи космонавти старт олган «Гагарин» майдончаси ҳамон ишлаб турибди. Бугун эрталаб мана шу старт майдонида мўлжалланганидек якшанба куни орбитага йўл олиши керак бўлган «Союз ТМ-9» космик кемаси билан уни учирувчи ракета бирга жойлаштирилди. Бундан аввалроқ, 7 февраль куни А. Соловьев, А. Баландин, Г. Манаков ва Г. Стрекаловдан иборат икки космик экипаж монтаж-синов корпусида кемани текширдилар ва космик техниканинг учишга тайёрлигини тасдиқладилар.

Учирувчи ракета ва кемани олиб чиқиш ҳамда ўрнатиш муваффақиятли ўтди. Космодром мутахассислари улар системалари аҳволини планли текшириш ва таҳлил этишга, ракетани ёнилғи билан тўлдиришга киришдилар.

— «Мир» станциясига йўл оладиган экипаж эртага белгиланади, — деди давлат комиссиясининг раиси К. Керимов. — Биз барча тўрт космонавтнинг аҳволидан мамнунмиз. Улар соғ-саломат ва программани бажаришга тайёрдирлар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Р. И. КАРИМОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ДАВЛАТ-КООПЕРАТИВ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети президиуми **қарор қилади:** Ўртоқ Рустам Иброҳимович Каримов Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси — М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари — Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 10 февраль.

КПСС Марказий Комитети пленумида

С. Д. НИЕТУЛЛАЕВ нутқи

(ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ)

Ҳурматли ўртоқлар! КПСС Марказий Комитетининг мазкур пленуми партиямиз учун жуда мураккаб ва масъулиятли даврда ўтмоқда, чунки кўпгина ижтимоий-иқтисодий, миллатлараро муаммоларнинг ҳал этилмаганлиги мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий ҳаётни аслида танг аҳволга солди. Закавказье, Болтиқбўйи республикаларидаги вазият Қорақалпоғистон коммунистлари, меҳнаткашларини тобора кўпроқ ташвишга солмоқда. Миллий нифоқнинг авж олиши, шафқатсиз зўравонлик ва жаҳолатпарастлик фактлари, айрим районларда совет қонунларининг оёқ-ости қилиниши, давлат чегарасидаги тартибсизликлар — буларнинг ҳаммаси мамлакат ва социализм тақдири учун хавфли бўлган жараёнларни аниқ-равшан кўрсатди, бу шундан далолат бериб турибдики, қайта қуриш душманлари демократияни бебошликка айлантиришга уринмоқдалар ва баъзан муваффақиятга ҳам эришмоқдалар. Аҳволни нормаллаштириш учун КПСС Марказий Комитети, Олий Совет ва мамлакат ҳукумати яна ҳам қатъият билан таъсирчан чоралар кўришлари керак.

Бу ҳақда гапираётганимизнинг боиси нимада? Бунинг сабаби шундаки, ҳамма ерда ҳам демократиянинг асл маъносини тўғри уқиб олишгани йўқ, демократияни, яъни халқ ҳокимиятини баъзи кимсалар оломон ҳокимиятига, ўзбошимчаликка айлантиришни истамоқдалар. Назаримизда, бундай ҳодисаларнинг сабаби шундаки, буйруқбозлик - маъмуриятчилик системасига хос бўлган қонун олдида ваҳимага тушишни биз жамият ҳаётининг ҳуқуқий нормаларига ҳурмат билан муносабатда бўлишга ҳозирча айлантира олмадик.

Дарҳақиқат, миллатчилик кўринишлари фактлари социализмга қарши бўлган шиорлар билан ошкора чиқишлар, ижозат берилмаган митинглар кўп бўлди. Аммо мамлакатнинг бир қанча регионларида бундай ҳолларга зарур тарзда зарба берилмади. Бу эса ўзбошимчалик туйғусини мустаҳкамлади. Афсуски, ана шундай шароитда қайта қуришга халал бераётган кимсаларни ижтимоий жиҳатдан қуроллашдек зарур вазият вужудга келтирилмади. Биз ошкоралик тарафдоримиз. Лекин бир ёқлама ошкораликка қўшилиб бўлмайди, чунончи, оммавий ахборот воситалари СССРнинг давлат байроғи ва Владимир Ильич Лениннинг портретлари оёқ ости қилинаётганини «шавқ билан» бор бўйича кўрсатаётган эканлар, бунга сира қўшилиб бўлмайди, айни вақтда ўша ахборот воситалари бундай фактларга ўз муносабатларини билдиришга уринаётганлари ҳам йўқ. Буларнинг ҳаммаси, шунингдек тарғибот, мафкуравий, ташкилотчилик ишидаги нуқсонларимиз ижтимоий-сиёсий вазиятни ёмонлаштирмоқда.

Шунга аминманки, агар биз тарихий ташаббусни яна қўлга олмасак партиядаги танглик муқаррар тус олади. Одамлар бугунги пленумимиз қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастурини кутиб турушибди.

Ҳаракат дастурининг қоидалари назарий жиҳатдан мавҳум бўлмай, воқеликни ҳисобга олиши, ҳаёт талабларига жавоб бериши, партия ва жамиятни янгилашдек жуда ўткир масалаларда КПСС Марказий Комитетининг позициясини аниқ-равшан ифодалаши керак. Лойиҳа ана шу талабларга жавоб берадими? Айтишим керакки, лойиҳанинг барча бўлимлари ҳам бу талабларга жавоб беради, деб бўлмайди. Шу боисдан ҳам кўриб чиқилаётган масалалар хусусида айрим мулоҳазаларни айтмоқчиман.

Аввало Қорақалпоғистон область партия ташкилотининг барча коммунистлари номидан шуни айтмоқчимизки, биз ҳозир жамиятни жипслаштиришнинг, иттифоқ давлатини сақлаб қолишнинг энг муҳим омили бўлган партия бирлигининг собитқадам тарафдоримиз.

Ҳозир бу тушунчалар янги мазмун касб этмоқда. Бизга республикаларнинг янгиланган федерацияси зарурлиги равшандир, ушбу федерацияда миллий манфаатлар албатта ҳисобга олиниши, миллатларнинг ўзига хослиги, ҳурмат қилиниши, ҳар бир миллатнинг тенг ҳуқуқлилиги эътироф этилиши керак. Келинг, ҳаракат дастури лойиҳасининг 5-бўлимида ана шу мазмун нечоғли теран ифода этилганлигига назар ташлайлик. Бир томондан миллатлар ва миллатлараро муносабатларни ривожлантириш масалаларида озод ва тенг ҳуқуқли халқларнинг федерацияси сифатида мамлакатнинг яхлитлигини сақлаб қолиш принципи асосий принциплардан бири қаторида таъкидлаб ўтилган.

Иккинчи жиҳатдан эса совет федерациясининг ўзгариши иттифоқдош республикалар билан шу республикаларнинг муштарак тузилмаси бўлган иттифоқ ўртасида энг мақбул алоқаларни ўрнатишга йўналтирилган бўлиши керак. Модомики шундай экан, тенг ҳуқуқлилик қайда қолди, бу ҳолда ҳаракат дастури лойиҳасида ёзиб қўйилган миллий автономиялар барча турларининг мустақиллиги янги даражасининг моҳияти, автоном республикалар, автоном областлар ва автоном округлар мустақиллигини мустаҳкамлаш, ҳуқуқларини кенгайтиришнинг моҳияти нимада? Тўлақонли автономия ҳуқуқига эга бўлган кам сонли халқ дейилганида ким назарда тутилмоқда? Автономиянинг тўлақонлилиги нимада? Бу шунчаки саволлар эмас ва биз жавобларни биргаликда, кўплашиб қидиришимиз керак.

Ҳаракат дастури лойиҳасида қуйидагиларни ёзиб қўйишни таклиф этаман: автоном республикалар улар конституциясида ёзиб қўйилганидек, Совет социалистик давлатлари сифатида иттифоқдош республикалар қаторида федерациянинг субъектларидир ва ССР Иттифоқи тўғрисидаги янги шартномани ишлаб чиқишда қатнашадилар.

Партия қайта қуришда етакчилик позицияларини сақлаб қолмоғи учун, докладда айтилганидек, партиянинг янги Уставини, кейинчалик эса Программасини қабул қилиш керак, ушбу ҳужжатлар жамиятда КПССнинг ўрни ва роли тўғрисидаги бизнинг бугунги тасаввурларимизга мос бўлиши, воқеликнинг реал аҳволига жавоб бериши лозим. Бизнинг муштарак программавий мақсадларимизга партиямизнинг бирлигини таъминлаши мумкинлиги равшандир.

Айни вақтда иттифоқдош республиканинг ҳар бир Коммунистик партияси ва автономиянинг партия ташкилоти бу мақсадларга эришиш учун ўз сиёсатини конкрет ижтимоий-иқтисодий, миллий-маданий анъаналарни ҳисобга олиб қуриши лозим.

Автоном тузилмалар сиёсий ва иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш учун тузилаётган механизм, шунингдек иқтисодий ва ижтимоий соҳага раҳбарликнинг умумий принципларини тартибга солиб туриш автоном тузилмаларнинг партия ташкилотлари ва комитетларнинг мақомини ҳам белгилаб қўйишни талаб этади.

Назаримизда, КПСС Марказий Комитетининг ҳаракат дастурида маҳаллий масалаларни ҳал этишда автоном республикалар партия комитетларининг ҳуқуқлари ва мустақиллигини кенгайтириш масалалари ҳам акс этиши керак. Норма белгилаб қўйилиши ва уларга иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари составига ўз вакилларини бевосита юбориш ҳуқуқи берилиши керак.

Партия ички ҳаётининг асосий принципи — демократик централизм принципи бузилаётгани хусусида ҳозир жиддий мулоҳаза юритишга тўғри келмоқда. Аслида кўп жиҳатдан бу принцип фақат партиядагина эмас, давлат ҳаётининг бошқа барча соҳаларида ҳам бюрократик централизм принципига айланди.

Орол фожиаси ана шундай централизм ва ана шундай қарорларнинг ёрқин мисолидир. Аслида бир авлод ҳаёти даврида денгиз акваториясида аввалги сувнинг бор-йўғи учдан бир қисми қолди, холос. Денгиз тубининг қарийб уч миллион гектари ер юзасига чиқиб қолди, бу ердан ҳар йили шамол неча юз миллионлаб тонна қум ва тузни учириб кетмоқда. Амударёга даладан чиққан зовур-дренаж сувларининг ҳозир ҳам оқизилаётгани оқибатида дарё сувининг сифати ниҳоятда ёмонлашди. Бу сув эндиликда фақат техникавий мақсадлар учунгина яроқлидир. Оролбўйи аҳолиси шу сувни ичишга мажбур бўлмоқда. Ернинг унумдорлиги пасаймоқда, вазият амалда инсон назоратидан чиқиб кетди.

Бу ҳақда гапираётганимнинг боиси шундаки, Оролбўйидаги экологик вазиятни соғломлаштириш, аввало, регионадаги сиёсий барқарорликнинг кафолатидир. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Оролбўйи республикаларидаги экология вазиятини тубдан яхшилаш хусусида маълум қарорни қабул қилганидан кейин халқнинг руҳи тетиклашди, аммо шу қарорни амалга ошириш чоғида одамлар кўнглида ҳукумат ҳужжатининг куч-қудрати, узоқ муддатга мўлжалланган фаразларни ҳисобга олиб, мазкур ҳужжатнинг илмий жиҳатдан асосланганлиги хусусида шубҳа пайдо бўла бошлади. Ўзбекистон, жумладан Қорақалпоғистон АССРдаги суғориладиган деҳқончилик минтақаси учун бу сира жўн масала эмас.

Халқ хўжалигини бошқаришнинг буйруқбозлик-маъмуриятчилик системаси шунга олиб келдики, Қорақалпоғистон аҳолиси таркиб топган турмуш тарзи, анъанавий машғулотидан маҳрум бўлди, балиқчилик ва кема қатнови барҳам топди. Мўйначилик инқирозга учради. Чорвачиликнинг табиий озуқа базаси кескин ёмонлашди ва қисқарди. Ўша буйруқбозлик-маъмуриятчилик системаси регион аҳолисининг ёрдам сўраб қилган илтижосига қулоқ солмади. Фақат қайта қуришгина жим туриш пардасини очди.

Сўнгги йигирма йил мобайнида Қорақалпоғистон АССРда болаларнинг ўлими икки баравар кўпайди. Ўтган йили ҳар мингта чақалоқдан 51 нафари нобуд бўлди, бу мамлакатдаги кўрсаткичдан қарийб икки баравар кўпдир. Ҳам болалар, ҳам катталарнинг учдан икки қисми сиҳат-саломатлигига катта путур етган. Фақат сўнгги йилдагина сариқ касалига чалиниш 2,3 баравар кўпайди. Бола кўриши мумкин бўлган аёлларнинг 80 фоиздан кўпроғи камқонлилик касалига чалингандир.

Аслида Оролбўйида яшаётган тўрт миллионга яқин кишининг ҳаёт-мамоти тўғрисидаги масала кундаланг бўлмоқда. Пахта мамлакат учун муҳим ва зарур бўлган хом-ашё ва уни кўпроқ етиштириш керак, халқни тўйдириш учун озиқ-овқат етиштиришни ҳам кўпайтириш керак, биз буни тушуниб турибмиз, аммо Оролни ҳам қутқариш лозим бўлади. Орол денгизини қутқариб қолиш регионал муаммогина бўлмасдан, балки умуминсоний муаммо ҳамдир. Ҳаракат дастурида мамлакатдаги экологик вазиятни акс эттириш мақсадга мувофиқ бўлур эди, бу вазият ҳозир ҳаммани ташвишлантирмоқда.

Пленумнинг ҳар бир қатнашчиси ҳаракат дастури хусусида фикр юритар экан, мазкур дастурни ўз республикаси, области ва ўлкаси муаммолари билан таққослаб кўради. Мабодо ҳаяжонга солиб турган масалаларга жавоб бўлмаса, демак бирон-бир гап пухта ишланмаган бўлади ва бошқача ёндашувнинг истиқболи йўқ. Мен бу ўринда миллий территориал тузилмаларимизнинг ижтимоий-сиёсий тараққиёт даражаси ҳар хил эканини назарда тутмоқдаман, шу боисдан ҳам ижтимоий-иқтисодий муаммоларнинг ҳал этилмаганлиги яққол сезилмоқда.

Шундай шароитда хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтишда иқтисодий регионларнинг бошланғич аҳволи тўғрисидаги масала асосли қўйилаётгани хусусида ҳозир бизда шак-шубҳа йўқ.

Назаримда, ҳаракат дастурида иттифоқдош республикалар ва автономияларнинг бошланғич аҳволини акс эттириш ўринли бўлур эди. Ўзингиз мулоҳаза юритиб кўринг, Қорақалпоғистонда аҳоли жон бошига саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш иттифоқдаги ўртача кўрсаткичдан олти баравар, республикадаги ўртача кўрсаткичдан икки баравар камдир. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг бешдан бир қисми ижтимоий-фойдали меҳнатга жалб этилмаган. Бу шундан далолат бериб турибдики, республикалар, регионлар ижтимоий-иқтисодий тараққиёти даражасидаги фарқ жиддийдир.

Шунинг учун ҳам КПСС Марказий Комитети ҳаракат дастурида шу даражаларни тенглаштириш зарурлигини, шунингдек, бундай тенглаштириш механизмини акс эттириш керак бўлади, чоғи.

(«ПРАВДА», 8 февраль).

БИЗНИНГ МУСОҲАБА

ҚЎЛ ТОЗА — ВИЖДОН ПОК

Суҳбатдошимиз: Самарқанд медицина институти гигиена ва соғлиқни сақлаш ишларини ташкил қилиш кафедраси мудири, профессор, «Билим» жамияти область ташкилоти правлениеси раиси, республикада хизмат кўрсатган фан арбоби Субҳонқул ОРИПОВ.

— Субҳонқул Орипович Самарқанд область партия комитети пленумида сиз ҳақингизда тўхталиб «Марказком Субҳонқул Ориповични тўла маънода айбсиз деб ҳисоблайди ва унинг атрофидаги гапларга нуқта қўяди» дейилганди. Айни пайтда сизнинг хизматларингиз ҳам таъкидлаб ўтилди. Умуман қандай «гуноҳларингиз» бор эди!

— Мен айбсиз айбдорлар сафига қўшилиб қолганимда ҳали қайта қуришни орзу қилиш ҳам мушкул эди. Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри эканлигимда академик О. Содиқов билан бирга заҳарли химикатларни ишлатишга чек қўйиш, республикада табиатни муҳофаза қилиш комитети тузиш зарурлиги ҳақидаги хат билан марказкомга мурожаат этгандик. Чунки ўша кезда, яъни 1980 йилга келиб Ўзбекистонда сариқ касали жуда ҳам кўпайиб кетганди. Умуман аҳвол мураккаб эди. Мен ўшанда экология институти очиш пайти етганлигини ҳам ёзгандим. Менга очиқчасига бу нотўғри деб айтишмади. Фаолиятимдан турли қусурлар қидиришди, министрлик иши ҳақида салбий фикрлар кун сайин кўпайиб борди. Хуллас, «ўз аризам билан» кетишга мажбур қилишди. Самарқанд медицина институтига ректор бўлиб келганимдан кейин бутун орзу-умидларимни амалга оширишга киришдим. Ўзим оғир кунларни бошимдан кечирганим, болалигим азоб-уқубатда ўтганлиги, қишлоқ кишиларининг турмуш тарзлари фожеали эканлиги менга тинчлик бермасди. Шу боис институтда ўқув-тарбия ишларини тубдан қайта қуришни бошладим. Имзосиз хатлар оқими бошланди. Бир ярим йил давомида институтда 86 марта текширув ўтказилди. Шундан ўн мартасида мўътабар комиссиялар шахсан мени текширишди. Асабларим чидамай қолди. Соғлигимга путур етди. Кўзим хиралашди. Ишдан кетиш ҳақидаги бешинчи аризамга ниҳоят имзо чекилди. Кейин институтда ректор сайлови ўтказилди. Коллектив тағин менинг ҳам номзодимни кўрсатди. Шу воқеалар муносабати билан «Правда Востока» газетаси қарийб бир саҳифа мақола эълон қилди. Мақола эртаси куниёқ область газеталарида кўчириб босилди. Унда менинг номим бадном қилинган эди.

— Лекин сиз область партия комитети аъзолигида қолдингиз, «Билим» жамияти правлениеси раислигига қайта сайландингиз-ку...

— Ҳаммаси тўғри. Мен ишдан чекинганим йўқ. Ҳозир ҳам область партия комитети идеология комиссиясида қишлоқ турмуш маданияти ишчи группаси раисиман, «Билим» жамиятида ҳам фаолиятимни тўхтатиб қўйганим йўқ. Меҳнат билан ўзимни кўрсатишга интилдим. Бироқ қалбимнинг бир четида ноҳақ айбланганимдан яра пайдо бўлганди. Энди у малҳам топди.

— Демак, ҳозир бутун куч-ғайратни қайта қуриш ишига бағишлагансиз. Буни область газеталарида гоҳ экология, гоҳ миллатлараро муносабатлар, гоҳ медицина хусусида эълон қилиниб борилаётган мақолаларингиз орқали ҳам сезаяпмиз. Сиз тажрибали шифокорсиз. Умрингизнинг асосий қисми шу соҳага бағишланган десам хато бўлмайди.

— Қолган қисмини ҳам бағишлайман. Чунки кўп иш қилишга киришгандим. Аксарият ҳолларда чала қолди. Медицинанинг аҳволи мени жуда ташвишга солади. Қайта қуриш ана шу ташвишларни очиқ айтишга, унинг амалий ижроси учун курашишга имкон яратди.

Биринчи галда медицинада касалликнинг олдини олиш, яъни профилактика ишлари ночор. Бу нафақат медицинанинг, балки бутун жамиятнинг хасталигига айланди. Биз саломатлик-юрт бойлиги дея ҳар кун гапирдигу лекин бу йўлда жиддий иш қилмадик. Қишлоқларда санитария, гигиена ҳақида ҳозир ҳам гапириш мушкул. Соғлом меҳнат тарзи тушунчаси кулгили бўлиб қолган. Ахир далада 14—16 соат ишлагандан кейин кулгили бўлади-да. Фаол дам олиш деган зарурат бор медицинада. Ким фаол дам олаяпти? Бу саволга жавоб бериш мушкул. Хайриятки Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети болаларни пахта азобидан қутқариб қолди.

Бироқ аёллар тақдири ҳақида ҳам ўйлаб кўриладиган пайт келди. Республика агросаноат ходимлари қурултойида пахтакор ҳақида фақат гинеколог ёзмади дейишганда, айримлар кулги қилишди. Ваҳоланки, бу гап аччиқ ҳақиқат. Худди шу гинеколог бор фожиани яшириб, ёзмай турибди. У ёзиши, бонг уриши керак! Ўшандагина оилани планлаштириш деган гаплар учун дастак бўлмас эди. Балки бунинг замирида онани асраш, миллатга соғлом фарзандлар керак деган тушунча ётганини кўпчилик англаб олган бўлурди.

Мени ташвишга соладиган иккинчи масала — аҳолига медицина хизмати кўрсатиш сифати. Турғунлик даврида рақамбозлик бу жабҳани ҳам «эсдан чиқармади». Касал жойлари, врачлар, поликлиникалар, амбулаторияларга келган одамлар сонини аниқлашга, ишдаги шундай кўрсаткичларга қараб баҳо беришга одатландик. Оқибатда кўпроқ кишини даволаш мақсадида хасталар муддатидан олдин шифохоналардан чиқариб юборилаверди. Ўпка шамоллаши билан оғриганларнинг 30 проценти тузалмасдан чиқиб кетар экан. Бу эса жамиятга инвалидлар, хастамандлар «тайёрлаб бериш»нинг ўзгинаси!

Яна бир муаммо медицина кадрларини тайёрлаш ва меҳнатни ташкил қилиш билан боғлиқ. Илгарилари мамлакатимизда медицина институтларига билимли кишилар учун эшик ёпиб қўйилган эди. Буни очиқ айтишимиз керак. Яъни марказдан лимит белгиланарди, қайси областдан неча киши қабул қилиниши зарурлиги хатлаб бериларди. Натижада саводли, билимли, олижаноб йигит-қизлар қолиб кетаверардилар.

— Олижаноб дейсизми!

— Ҳа-да. Шифокор биринчи галда олижаноб бўлмоғи зарур. У одамни севиши керак. Медицина институтларида биринчи имтиҳон инсонни билиш, севиш, ардоқлаш, ҳурматини жойига қўйиш ҳақида бўлмоғи шарт деб ўйлайман. Врачда дилраболик, меҳрибонлик, садоқат бўлмаса у панд беради.

— Бунинг ўрнига расмиятчиликка ўргатишади-ку. Мен Самарқанд опера ва балет театрида ўтган йили ўтказилган қабул байрамида қатнашдим. Ўшанда ўқишга кирган қизлардан бири махсус тайёрланган бағишловни, яъни ўзига хос қасамёдни сўзларга бўлиб ўқий бошлади, қолганлар қайтариб туришди. Ахир бу жонликни бўғиб қўйишку!

— Керак бўлса, битирувчилар врач қасамёдини ҳам худди ана шундай қабул қилишади.

— Буни тартибга солиш, ҳар бир талаба уни қалбдан ҳис этиши учун министрнинг буйруғи ёки қонун керак эмаску! Институтнинг ўзида...

— Ҳа, асосий камчилигимиз ҳам институтнинг ўзида. Юқорига қараб туришга ўрганиб қолганмиз.

— «Билим» жамиятидаги фаолиятингиз кўпроқ қандай ташвишларга «сарф» бўлаяпти!

— У ерда ҳам муаммолар, ташвишлар кўп. Ҳалигача рақам хасталигини даволаганимиз йўқ. Мақсад ҳар бир киши билан алоҳида гаплашиш. Умумий лекциялар самарадорлиги паст. Ҳозир «Билим» жамияти қошида «Диалог» сиёсий клуби ташкил этилган. Жойларга чиқиб энг долзарб масалалар бўйича савол-жавоблар, баҳс-мунозаралар уюштираяпмиз.

«Билим» жамиятида яқинда аттестация ўтказдик. 4.068 киши лекторлик талабига жавоб беролмади. Бу эса лекторларимизнинг учдан бир қисмидир. Шунинг ўзи ҳам ташвишлар нақадар кўплигидан далолатдир.

— Қайта қуришнинг ҳақиқий жонкуяри деб кимни айта оласиз!

— Қўли тоза, виждони пок кишиларни. Агар қўл тоза, виждон пок бўлса, демак у кураш майдонига кира олади. Акс ҳолда қўрқув, хавфсираш уни чекинтиради. Агар менинг ҳам қўлим кир, виждоним сотилган бўлганда ҳозиргидек қад ростлаб юра олмас, олтмишдан ошиб, пайғамбар ёшига яқинлашиб қолмас эдим.

Суҳбатни Ж. МАМАТОВ ёзиб олди.

ФАН ЯНГИЛИКЛАРИ

ЗАРАРСИЗ ҚУШАНДА

Республикамиз олимлари олдида турган муҳим вазифалардан бири аҳолига мутлақо зарар келтирмайдиган, ғўза баргини тўктириб юборадиган дорилар яратишдир.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги М. Набиев, профессорлар — С. Тўхтаев, В. Данилов ва қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди А. Киселёв УДМ туркумидаги янги дефолиантлар яратишга муваффақ бўлдилар. Улар республикамиз ва Туркманистон ССРнинг 930 минг гектардан ортиқ пахта далаларида синаб кўрилганда яхши натижалар берди.

«СИҲАТ»НИНГ АФЗАЛЛИГИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳузуридаги кимё институти олимлари инсон соғлиғига салбий таъсир кўрсатмайдиган янги дори яратдилар. «Сиҳат» деб номланган бу модда синовдан муваффақиятли ўтиб, ишлаб чиқаришга тавсия этилди. Фарғона «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси янги дорини кўплаб миқдорда тайёрлай бошлади.

ЧИДАМЛИЛИК ОРТАДИ

Профессор С. Тўхтаев ва кимё фанлари номзоди В. Ҳакимова бошчилигида таркибида мис микроэлементи мавжуд аммофосли ўғит олинди. У яқин орада Олмалиқ химия заводида 50 минг тонна миқдорида ишлаб чиқарилиб, қишлоқ хўжалигида фойдаланиш учун юборилади. Унинг яхши томони шуки, ғўзанинг касалликларга чидамлилигини орттиради.

Д. САЪДУЛЛАЕВ.

ХАЛҚ НАЗОРАТИ АМАЛДА

ҲОТАМТОЙ РАҲБАРЛАР

Коммунистик районидаги «Политотдел» колхози республикамиздаги бақувват хўжаликлардан. Бу ерда кўпгина ажойиб пахтакорлар, чорвадорлар, лубкорлар фаолият кўрсатадилар. Байналмилал коллектив 1989 йилни ёмон якунламади. Айниқса заршунослар сабот ва матонат кўрсатдилар. Улар бемаврүд ёғингарчиликлар туфайли юзага келган қийинчиликларни мардона енгдилар. Коммунистлар ва комсомоллар, халқ депутатлари сўз ва шахсий ибратлари билан барчани олға ундадилар.

Қайта қуриш меъморлари ҳақида гап кетганда Абдумўмин Турғунбоев номи биринчилар қаторида тилга олинади. У узоқ йиллардан буён комсомол-ёшлар бригадасига бошчилик қилиб келмоқда. Бригадирнинг тадбиркорлиги, ташаббускорлиги, ҳар қандай шароитда ҳам ишнинг қаловини топа билиши муаммоларни ҳал этишда муҳим омил бўлаяпти. Меҳнатсеварлар 71 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 30 центнер ўрнига 35 центнердан ҳосил йиғиштириб олдилар. Ялпи маҳсулот юқори сортларга сотилди. Давлатга каноп топшириш плани 119 фоиз адо этилди. Иқтисодий манфаатдорлик таъминланди.

Ғани Каримов янгилик ихлосманди. Фан-техника ютуқлари, илғорларнинг иш тажрибаларини амалиётга кенг жорий этади. Кўпчилик манфаати йўлида раҳбар ва мутахассислар билан талашиб-тортишишдан чўчимайди.

— Ўтган йили мушкул аҳволда қолдик, — дейди тажрибали бригада бошлиғи. — Аммо коммунист сувчи ва механизаторлар ишнинг оғирини елкаларига олдилар. Цех партия ташкилоти муваффақиятни идеологик жиҳатдан таъминлаш, ижро интизомини мустаҳкамлашга қаратилган ибратли тадбирларни амалга оширди. Жанговар сўз усталари таъсирчан чиқишлари билан омма ғайрат-шижоатини жўш урдирдилар. Натижада бригада юқори кўрсаткичга эришди. Ҳосилдорлик гектарига 34 центнердан ошди.

Колхозда Альберт Ким ҳақида ҳам алоҳида ҳурмат билан гапиришади. У ёшлигидан техникага ихлос қўйди. Ўзбек деҳқонларидан мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштиришнинг ўзига хос сирларини ўрганди. Фидойилиги туфайли номи элюртга танилди. Ўтган йили у бошлиқ бригада биринчилар қатори мажбуриятни бажариб, мусобақа ғолиблари сафидан ўрин олди. Ҳозирги кунда қишки тадбирлар сифатли амалга оширилаяпти. Техника ремонти, ариқ-зовурларни тозалаш намунали ташкил этилган.

А. Қаршибоев, И. Сафиуллин, А. Ҳолиқов каби суворийлар 1989 йил оқ олтин мавсумининг қаҳрамонлари бўлишди. Ҳар бири пўлат этакдан 155—173 тоннадан жавоҳир тўкди. Ана шундай садоқатли, ишбилармон кишиларнинг меҳнати туфайли колхоз пахта топшириш планини бажарди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 33,3 центнерни ташкил этди. Хўжалик жами 15 миллион сўм даромад қилди.

Чорвадорлар қишловни беталофат ўтказиш орзусида. 2.428 бош қорамол меҳр билан парваришланаяпти. Комплексда тармоқ ходимларининг унумли меҳнат қилиб, кўнгилли ҳордиқ чиқаришлари учун шароит муҳайё. Социалистик мусобақа намунали ташкил этилган. Мураббийчилик ҳаракати авж олмоқда. Озуқадан, ички имкониятлардан унумли фойдаланилаяпти. Ўтган йили сигирсоғарлар ҳар говмишдан пландаги 3.900 килограмм ўрнига 4.873 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олдилар. Суръат бўшашаётгани йўқ.

Бир қарашда иш рисоладагидек. Аммо қишлоқларда бўлиб одамлар билан суҳбатлашсангиз, айрим раҳбар, мутахассисларнинг фаолияти, муомала муносабатларидан кўнгиллари тўлмаётганини таъкидлашади. Камчиликлар, ечимини кутаётган муаммолар равшан бўлади-қўяди. Жумладан, эскича ишлаш оқибатида кам куч, маблағ сарфлаб, сифатли маҳсулот етиштиришга эришилмаяпти. Бир центнер пахтанинг таннархи белгиланганидан кўп — 53 сўмга тўғри келаяпти. Қатор бригадаларнинг аъзолари шароит оғирлигини рўкач қилиб, лозим даражада омилкорлик, жонбозлик кўрсатмаяптилар. Пардабой Абдураззоқов бошлиқ бригада техника, минерал ва маҳаллий ўғитлардан унумли фойдаланмади. Қисталанг дамларда агротехник тадбирлар сифатли ўтказилмади.

Эргаш Мирсолмонов етакчилигидаги коллектив заршуносларида тажриба, ташаббус етишмади. Правление, партия, касаба уюшмаси комитетлари уларга амалий ёрдам ва мадад кўрсатмадилар. Нурмухон Аҳмедов, Ўринбой Мирсултонов каби уста заршунослар ҳам эсанкираб қолдилар. Оқибатда 7, 19, 20, 21-бригадалар белгиланган маррани эгаллай олмадилар.

Колхоз правлениеси, касаба уюшмаси комитети имконият бўла туриб йиллар мобайнида чекка қишлоқларни ободонлаштириш масаласига етарли эътибор бермадилар. Кавардон участкасидагилар шароит оғирлигидан куюниб гапиришди. Негаки шу вақтгача қишлоққа газ, ичимли сув келтирилмаган. Маиший, савдо, медицина хизмати ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

«Коммунизм» участкаси аҳолиси эса бир яхши ҳаммом бўлишини орзу қилаяпти. Раҳбарларнинг эътиборсизлиги оқибатида уларнинг орзулари рўёбга чиқмаётир.

Ҳар бир коллективдаги муҳитнинг қандай бўлиши, пировард натижа етакчи раҳбарнинг омилкорлиги, ишбилармонлиги, талабчанлиги, ташкилотчилигига кўп жиҳатдан боғлиқ. Правление раиси Вячеслав Сергеевич Ким дастлабки кезлар ёмон ишламади. Меҳнаткашларнинг таклиф ва мулоҳазаларини инобатга олди, хайрли ҳаракатларни қўллаб-қувватлади. Бироқ вақт ўтгач, унда кўпчилик фикри билан ҳисоблашмаслик, жиззакилик каби қусурлар пайдо бўлди. Меҳнат интизомини қўпол равишда бузаётган, колхоз мулкига кўз олайтираётган кимсаларга нисбатан муросасиз курашмади. Муҳим масалаларни ҳал этишда ўзи камчиликларга йўл қўйди. Охир-оқибат раҳбар ва мутахассислар ўртасида келишмовчиликлар юзага келди. Бу — ҳал қилувчи бўғинлардаги муҳитга салбий таъсир ўтказа бошлади. Худбинлик, ташимачилик илдиз отди.

Ўтган йили колхозда карамдан яхши ҳосил олинмади. Шунда правление яхши ташкилотчи сифатида танилган Анатолий Александровга ўн тонна карам тузлаш ҳақида топшириқ берди. Режа амалга ошди. Лекин назоратнинг сустлигидан фойдаланган А. Александров бир ярим тоннадан ортиқ карамни сув қилиб юборди. Халқ назоратчилари унинг кирдикорларини очиб ташладилар. Устаси фаранг кўпчилик ўртасида изза қилиниб, ундан 1.537 сўм ундириб олинди. Шунингдек, назоратчилар текширув жараёнида 6-бригада бошлиғи Э. Умаралиев 300 килограмм арпа, колхозчи Т. Тулепов эса катта ҳажмда хашаки лавлагини ўмарганлигини аниқладилар. Айбдорлар қилмишларига яраша жазоландилар. Буларнинг ҳаммаси колхозда салбий ҳолатлар илдиз ота бошлаганлигини кўрсатади.

Ажабланарлиси шуки, правление раиси Вячеслав Ким бундай нохуш ҳолларнинг олдини олиш, талабчанликни кучайтириш ўрнига ўзи колхоз Устави талабларини қўпол равишда бузди. Масъулиятсиз, қўли эгри кишилар фаолиятига муносиб баҳо бермади. Раиснинг кўрсатмаси билан 146 минг сўмлик пиёз асоссиз равишда ҳисобдан чиқарилди.

1987 йили чўчқачилик фермасининг бригадири Константин Сон қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик оқибатида ундирилган катта маблағни ҳамёнига урди. Вячеслав Сергеевичнинг ҳотамтойлиги билан эгриқўл бригадир келтирилган зарарнинг бир қисмини — 856 сўмни тўламай «ўз аризасига кўра» ишдан силлиққина бўшади. Кўпчилик унча билмас экан: правление раиси бағри кенг, дўстларидан ҳеч нарсани аямайдиган танти раҳбар чиқиб қолди. Бирон киши билан маслаҳатлашмай хўжаликка қарашли 2.136 тонна аралаш ем, 1.893 куб метр ёғочни бошқа ташкилотларга бериб юборди. Мактабгача болалар муассасаларида таъминотни яхшилаш мақсадида колбаса цехи очилган эди. Негадир Вячеслав Ким 19 тонна гўшт маҳсулотини шаҳарга олиб бориб сотишни буюрди.

«Политотдел» колхозида тўрт гектар ерда балиқ боқиладиган ҳавзалар ташкил этилган. Сўнгги йилларда муҳим иш ўз ҳолига ташлаб қўйилди. Мутахассислар фаолияти устидан назорат сусайди. Бош зоотехник А. Кимнинг ҳам парвойи палак. Тармоқдан тўрт йил ичида қарийб 30 минг сўм зарар кўрилганлиги ҳеч кимни ташвишлантирмаяпти.

Колхоз бош агрономи А. Ч. Пак бир вақтлар катта даромад келтирган биолаборатория ишини эътибордан четда қолдирди. Мутахассисларга нисбатан талабчанлик сусайди, планлар сурункасига бажарилмади. Биолаборатория катта иқтисодий зарар келтирмоқда.

Бош бухгалтер И. Пак ҳам жуда ҳотамтой чиқиб қолди. У талон-торож, хўжасизлик ҳолларининг олдини олмади. Правление аъзоларининг розилигисиз областдаги хўжалик ва ташкилотларга қарз бериш ҳақидаги ҳужжатга имзо чекиб юборди.

Ўзбекистон ССР халқ назорати комитетининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида «Политотдел» колхозидаги қонунбузарликлар, суиистеъмол, кўзбўямачиликлар, уларнинг келиб чиқиш сабаблари очиб ташланди. Айбдорлар фаолиятига муносиб баҳо берилди. Комитет қарори билан колхоз правлениесининг раиси В. С. Кимга қаттиқ ҳайфсан эълон қилиниб, икки ойлик маоши миқдорида (800 сўм) жарима солинди.

Бош зоотехник А. Д. Кимга, бош бухгалтер И. И. Пакка қаттиқ ҳайфсан, бош агроном А. Ч. Пакка ҳайфсан эълон қилинди.

Қилмиш — қидирмиш, дейди халқимиз. Буларнинг ҳаммаси барча учун сабоқ бўлиши керак!

М. ҚАЮМОВ,
Ўзбекистон ССР халқ назорати комитетининг жамоатчи инспектори.

ХАЛҚ НОМЗОДЛАРИ

ЭЪТИҚОД

Рўпарамда ёши олтмишдан ошган бўлса-да ҳали зуваласи пишиқ, вужудидан ғайрат ёғилиб турган киши ўтирибди. Суҳбатдошимга сездирмай зимдан тикиламан. Мен уни бундан чамаси йигирма йил бурун юксак минбарларда кўрган эдим. Ўшанда у республика қишлоқ хўжалиги министри эди.

Эркин Турдиевич бу лавозимда узоқ ишламади: 1975 йилда — республика қишлоқ хўжалиги «гуллаб-яшнаётган, оқ олтин тоғлари олти миллион тонналик марра сари шиддат билан ўсаётган» кезларда тўсатдан истеъфо берди. Унинг бу қарорини ҳар ким ўз билганича баҳолади — биров ишдан олинибди деса, биров ишлолмади деди. Аммо кейингиси ҳақиқатга яқинроқ — у «юқори»га қараб қуллуқ қилиб ишлолмади.

Шундан буён унинг меҳнат дафтарчасида фақат битта — Тошкент қишлоқ хўжалиги институти ректори деган ёзув турибди. Жумҳуриятимизда қирқдан зиёд олий ўқув даргоҳи бор, демак шунча киши ректор вазифасида ишлаяпти. Бироқ қаламкашлар улар ҳақида жуда кам ёзишади. Арзигулик ишлари йўқлиги учун эмас, албатта. Улар ҳақида истаганча ёзиш мумкин. Эркин ака ана шу меҳнаткаш мураббийларнинг бири. Фақат у чекига жуда қийин юмушлар тушганлиги билан ажралиб туради. Зеро, жумҳуриятнинг етакчи қишлоқ хўжалиги институтининг ҳолати бундан ўн беш йил бурун қандай бўлганлиги кўпчиликнинг ёдида. Ҳозир савлат тўкиб турган кўркам бинолардан асар йўқ эди, талабаларнинг турмуши, яшаш тарзи ҳақида сўз очмасак ҳам бўлади. Ўқув хоналари етишмас, қишлоқ хўжалиги машиналари кафедрасида урушдан олдинги йилларда ишлатилган от сеялкалар, культиваторлар намойиш қилинарди. Институт кутубхонаси шу қадар ночор эдики, ҳар талабага атиги еттита дарслик тўғри келган. Булар замонавий чўпчакка ўхшайди. Лекин рост гап, яқин ўтмишдаги ҳақиқат. Шуларни ўйласам ҳайрон қоламан: юртдошларим қандай тиришқоқ, илмга чанқоқ кишилар-а! Бир майизни қирқ бўлиб еганидек, бир дарсликни қирқ талаба баҳам кўришган.

Мухтасар қилиб айтганда Эркин Турдиевич мана шундай вазиятда институт раҳбарлигини қабул қилган эди. Энди ўн беш йиллик маррадан туриб босиб ўтилган йўлга назар ташлайлик: аввало олий таълим даргоҳининг мустаҳкам моддий-техника базаси бунёд этилганлиги таҳсинга лойиқ. Олтита янги ўқув корпуси, ўнта ётоқхона қурилди. Нафақат пойтахт ўқув юртлари орасида, балки республикада биринчи бўлиб студентлар учун ётоқхона муаммоси ҳал этилди. Ҳозир бу ерда ҳатто болали талабалар ҳам турар жой билан таъминланганки, буни бошқа жойларда орзу қилишади, холос. Институт ҳудуди бамисоли шаҳарчага ўхшайди. У ерда янги қишлоқ хўжалик техникаси кўргазмаси, қарийб миллион жилд адабиётга эга бўлган кутубхона ишлаяпти. Энди ҳар талабага 54 дарслик ва қўлланма тўғри келмоқда. Институтнинг ўз телевизион ва ҳисоблаш маркази бор. Унда энг замонавий электрон ҳисоблаш машиналари, компьютер техникаси ўрнатилган. Кўп кафедраларнинг ўқув хоналари энг янги илмий ва ўқув қуроллари билан жиҳозланган. Ўқув хоналарининг аксариятига овозни кучайтирувчи аппаратлар ўрнатилган, 20 та поток, 16 та кафедра аудиториясида ўқув телевидениеси ишлаяпти. 38 ўқув хонасида кинофильмлар, диопозитивлар намойиш этиш мумкин. 10 та лингодон кабинетида талабалар пухта билим олишмоқда.

Шаҳарчада ҳамма нарса бўлиши шарт. Ҳозир бу ерда институт тасарруфидаги поликлиника, унга қарашли медицина тез ёрдами хизмати, дорихона, 150 ўринли профилакторий, соғломлаштириш спорт лагери талабаларнинг соғлигини сақлаш учун хизмат қилмоқда. Минг ўринли икки ошхона, чойхона ва озиқ-овқат ҳамда саноат моллари магазинлари, китоб дўкони, авиабилет сотувчи касса, халқаро телефон алоқа бўлими, маиший хизмат уйи, усти ёпиқ сузиш ҳавзаси ва саунали спорт комплекси мавжуд. Талабалар бўш пайтларида дискотекали кафега ташриф этадилар, яқинда уларга яна бир қулайлик яратилди: видеосалон ишга туширилди. Бадиий ҳаваскорлик ижодиёти учун ҳамма шароит муҳайё.

Бу саноқни давом эттираверишмумкин. Лекин уларнинг жуда ихчам, мухтасар ифодаси бор: институт коллективи биз ҳикоя этаётган даврда икки маротаба Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиқиб, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини қўлга киритди. Икки марта эса республика мусобақасида ғолиб деб топилди. Қишлоқ хўжалиги фанини ривожлантириш ҳамда мутахассислар тайёрлашдаги катта хизматлари учун Тошкент қишлоқ хўжалик институти ва унинг толмас раҳбари Халқлар дўстлиги орденига сазовор бўлдилар.

Устоз мураббий, моҳир ташкилотчи Эркин Турдиевичнинг ажойиб фазилатлари талай. У республикада таниқли жамоат ва сиёсат арбоби — номзоди 102-Салор сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига кўрсатилганда нотиқларнинг ҳаммаси аввало шу калимани таъкидладилар. Дарҳақиқат, унинг сайловолди дастури теранлиги, халқимизнинг хоҳиш-иродасига ҳамоҳанг эканлиги билан ажралиб туради.

— Ҳуқуқ-тартибот ва интизомни мустаҳкамлаш, демократияни ривожлантириш, социал адолат ва социалистик қонунчилик принципларига амал қилиниши учун тинимсиз курашаман, — деди Эркин Турдиевич сайловчилар билан бўлган дастлабки учрашувда. — Ўзбекистон ССРда ишчи ва хизматчилар оиласи жон бошига тўғри келадиган ўртача даромад 101 сўмни, колхозчиларники эса атиги 71 сўмни ташкил этади. Бу умумиттифоқ кўрсаткичидан 1,5—1,7 баравар паст. Меҳнаткашлар оиласида озиқ-овқат истеъмоли ҳам мамлакатдаги ўртача даражадан 1,6 баравар паст, гўшт истеъмол қилиш эса икки баравар оз. Бу масалалар ечими Озиқ-овқат программасини жадаллаштириш, суғориладиган ерлардан оқилона фойдаланиш, пахта, пилла, сабзавот, картошка, мева, полиз чорвачилик маҳсулотлари харид нархларини кўтаришга бориб тақалади. Бинобарин, кўп хўжаликларда шу маҳсулотларни етиштиришдан фойда олиш ўрнига зарар кўрилмоқда. Бунақада деҳқоннинг косаси сира оқармайди.

Округ сайловчиларининг катта қисми қишлоқ аҳли. Дастурда уларнинг ҳам манфаатлари, орзу-истаклари ўз ифодасини топган. Чунончи, «Лимонарий», «Маданият», «Коммунист» колхозларидаги бир қатор аҳоли пунктларини газлаштириш, телефонлаштириш, водопровод келтириш муаммолари қўйилган. Атроф-муҳитини мусаффо сақлаш, кишилар саломатлигини муҳофаза қилиш масалалари ҳам эътибордан четда қолгани йўқ. Мен журналларимизнинг бирида ТашГРЭСнинг мўриларини уч бошли аждаҳога қиёслаган карикатурани кўрган эдим. Дарвоқе, бу корхона ҳозир атроф муҳитини ифлослантирувчи манбага айланиб қолди. Технологик қайта ишланмаган мазутни кенг қўлланиш оқибатида ҳавога жуда кўп миқдорда зарарли моддалар чиқарилмоқда. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига кўра ҳавога ҳар йили 61.771 тонна заҳарли модда чиқаяпти. Бу албатта корхонага туташ жойларнинг ҳавосини булғайди, кишиларнинг соғлигига хавф солади, экинлар ҳосилига путур етказади.

Номзод дастурида маориф, медицина, ижтимоий ва иқтисодий муаммоларга доир бандлар кўп. Уларнинг бари сайловчиларнинг манфаатларидан келиб чиққан хулосалардир. Эркин Турдиевич қаерда, қайси лавозимда ишламасин ўзидан яхши из, яхши от қолдирмоқда. Бу ҳақда уруш ва меҳнат ветеранлари район Советининг раиси Жўра Хонназаров иборали сўз айтди.

— Эркин Турдиевич икки марта мен ишлаган лавозимларда бўлди. Ҳар гал унинг мендан кўра яхшироқ ишлаганлигини, ташаббускорроқ бўлганлигини кўрганман, қойил қолганман. Ишончим комилки, депутатликка сайлаб янглишмаймиз, эл ишончини зиёдаси билан оқлайди.

Эркин Турдиевич ҳозир сайловчилар билан ҳар кун мулоқотда. Улар билан маслаҳатлашмоқда, кенгашмоқда, баъзан баҳслашмоқда. Сайловда муваффақият қозонишига ишончи мустаҳкам. Шундай бўлса-да суҳбатимиз охирида анъанавий саволни бердим.

— Сайлов натижалари қандай бўлишидан ҳаяжонланаяпсизми?

— Бусиз мумкин эмас, — деди у.

Беш марта Ўзбекистон ССР Олий Совети, бир марта СССР Олий Советига депутат бўлган кишининг бундай жавоби мени алламаҳалгача ўйлантирди. Бу номзоднинг заифлиги ёки курашлардан чўчиганлик белгиси эмас. Менимча сайловнинг янги, чинакамлигида.

Н. ШАКАРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ШИРКАТЧИЛАР ВАКИЛИ

Сирдарё область кооператорлар уюшмаси правлениеси раиси, область Советидепутатлигига номзод Шокир Зоирович ТЎРАЕВ билан мулоқот

— Шокир Зоирович! Вилоят Совети депутатлигига номзод қилиб рўйхатга олиндингиз. Сиз буни кутганмидингиз?

— Тўғрисини айтсам, йўқ. Мен бир нарсага ҳайронман, кооператив дейилса, одамларнинг кўз олдига олиб-сотарлар, қимматфурушлар келади. Тўғри, кооперативлар ташкил бўла бошлаган даврда ширкатларга турли тоифадаги кишилар кириб қолишди. Улар орасида судланган, эл назаридан қолган кишилар йўқ эмасди.

Вақт ўтиши билан ширкатлар нимага қодир эканлигини исботлади. Бугунги кунда улар бозорни тўлдириш, халқ оғирини енгил қилиш борасида фаолият кўрсатишмоқда. Ҳозирги кунда вилоят ширкатчилари правлениеси раиси лавозимидаги ишларим ҳам етиб ортади. Уюшмамизга аъзо бўлган ширкатлар ишини йўналтириш, улар ҳуқуқини қўриқлаш, ишлаб чиқаришни ривожлантириш озмунча меҳнат талаб қиладими? Лекин халқ менга ишонч билдириб вилоят Совети депутатлигига номзод этиб кўрсатган экан, уларнинг ишончини оқлашга мажбурман.

— Ҳар бир ишнинг бошланиши қийин кечади. Тўсиқларга учраши табиий. Ширкатларни уюштириш ҳам осон бўлмаса керак?

— Ҳа, осон бўлмади, албатта. Дастлаб 1989 йилнинг январь ойида шаҳар ширкатчиларининг уюшмаси ташкил топди. Кейинчалик вилоят уюшмаси тузилди. Галдаги вазифамиз эса ҳисобот ишларини тартибли олиб бориш мақсадида ширкат банки ташкил этиш эди.

Бу муаммони ечишда қўшни республикаларнинг бой тажрибасидан унумли фойдаландик. Чимкент шаҳрида ташкил қилинган ширкат банки ишини ўргандик. Маслаҳатлар олдик.

Ниҳоят уюшмамизга аъзо бўлган ширкатларнинг 500 минг сўм бадали билан банк иш бошлади.

Вақт ўтиши билан бошланғич партия ташкилоти, ширкатчилар вилоят касаба уюшмаси комитетини тузиш зарур бўлиб қолди. Чунки коммунистлар кўпчиликни ташкил этишар, ширкатчиларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган ташкилот керак эди. Бу масалалар ечилди. Ҳозирги кунда фаолият кўрсатаётган бошланғич партия ташкилотига 26 нафар коммунист бирлашган. Жумҳуриятимизда биринчи бўлиб вилоят ширкатчилар касаба уюшмаси комитетини ташкил этдик. Бу катта ютуқларимиздан биридир.

— Сиз Иттифоқ кооператорлар съездининг қатнашчисисиз. Ўша анжуман кооператив ҳаракатини ривожлантиришга қандай ёрдам берди?

— Бўлиб ўтган съезд ширкатларнинг ривож топишида катта босқич бўлди. Яъни шундан сўнг ишимизда ўзгаришлар юзага келди. Жумладан, шаҳримиз ва вилоятимизда кўплаб ширкатлар тузилди. Улар жой билан таъминланди. Маҳсулот ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш даражаси ошди.

Мисолларга мурожаат қилайлик. «Бинокор» ширкати областда биринчилардан. У ўтган йили 2 миллион 121 минг сўмлик қурилиш ишларини бажарди. Ёки «Ширин» фирмасини олайлик. Ўтган йили теплица хўжалигининг ўзидан 25 минг сўм даромад кўрди. «Тараққиёт» бирлашмаси хорижий мамлакатлар технологияси асосида бўёқ ишлаб чиқаришга киришди. Улар тайёрлаётган бўёқлар савдо базаларига, қурилиш ташкилотларига етказиб берилмоқда. Бу бирлашма 1989 йили 392 минг сўмлик маҳсулот сотди.

Бундай коллективлар кўп. «Ўрток», «Умид», «Строитель», «Встреча», «Автомобилист» ширкатлари қурилиш, такси хизмати кўрсатиш ва бошқа кўплаб соҳаларда фаолият юритмоқда. Ўтган йили биргина «Строитель» боғча ва мактабларда 921 минг сўмлик ремонт ишларини бажарди. «Встреча» эса аҳолига 135 минг сўмлик нон тайёрлаб берди. «Умид» 760 минг сўмлик ишларини амалга оширди. Бундай рақамларни кўплаб келтириш мумкин. Уюшмамизга аъзо бўлган ширкатларнинг олиб бораётган ишлари халқ фаровонлигини яхшилашга қаратилган.

— Ширкатларнинг келгусидаги режалари қандай?

— Биз иш бошлаганимизда ҳеч нарсага эга эмасдик. Ташландиқ асбоб-ускуналарни олиб, созлашга мажбур бўлдик. «Ширин» фирмаси шарбат ишлаб чиқариш линиясини мутлақо яроқсиз ҳолда сотиб олган эди. Бугунги кунда бу линия 6.009 банка шарбат тайёрлаш қувватига эга. Энди эса область матлубот жамиятлари уюшмаси бу линияни сотиб олишни мўлжаллаб турибди. Агар буни илгари тавсия этишганида бормиди, сира ҳам рози бўлишмасди.

Ширкатлар янада ривож топишининг янги усули хўжалик ҳисобининг иккинчи модулида ишлашдир. Биз шу усулни қўллаш ниятидамиз. Чунки иттифоқда кичик ташкилотлар бирлашмаси тузилди. Мақсад — уларни ривожлантириш. Бу ширкатчиликнинг бир кўриниши. Яъни бундай ташкилотлар катта корхоналар қошида тузилади. Ишлаб чиқарилган маҳсулот ташкилот планига киради. Энг асосийси хом ашё билан таъминлаб туради.

СУРАТДА: Сирдарё область Совети депутатлигига номзод Ш. Тўраев (ўнгда) ва «Ширин» ширкати раиси А. Хўжаев чанқовбосди ичимликлар тайёрлаш цехида.

Б. ТОҒАЕВ олган сурат.

Шу ўринда даромад солиғини ёддан чиқармаслик керак. Ҳозирги кунда тўланаётган маблағ жуда катта. Агар иш шу тарзда давом этса, кўпгина ширкатлар инқирозга юз тутади. Кичик ташкилотларнинг бирлашмага аъзо бўлиши даромад солиғи камайишига демак, ширкатларнинг ривож топишига ёрдам беради.

— Ҳаракат дастурингиз ҳам ширкатларнинг ишини янада жонлантиришдан иборат бўлса керак?

— Ҳаракат дастуримнинг бир қисмини юқорида баён қилдим. Яъни уюшма правлениеси раиси сифатида улар ишига ёрдам кўрсатаман. Ҳал бўлмаган масалаларни ечишда кўмаклашаман. Шу билан бирга округ сайловчилари манфаати ҳам бор. Номзод сифатида қуруқ ваъдалар бермоқчи эмасман. Айтилган сўз — отилган ўқ, дейишади донолар. Халқни алдаш билан обрў топиб бўлмайди. Маҳаллий Советлар билан бирга амалга ошириш мумкин бўлган ишларнигина тилга олиш, сўз бериш керак. Агар мен сайлов округи ҳудудида қишки кинотеатр, универсал магазин қуриб бераман, десам ҳеч ким ишонмайди. Чунки бунинг учун маҳаллий бюджетдан маблағ ажратиш керак ёки капитал маблағнинг бир қисми шу мақсадга йўналтирилган бўлиши лозим.

Фикримча, сайлов округи ҳудудида иситиш системаларини тартибга келтиришга, сув таъминотини яхшилашга, экология муаммоларини ҳал этишга кучим етади. Бу борада Иванин даҳасининг аҳолиси мени қувватлайди деган умиддаман. Кўпчилик ёрдами билан кўчаларни тартибга келтириш, болалар майдончасини қуриш мумкин. Бунинг учун даҳада ободонлаштириш жамоатчилик кенгашини тузиш зарур.

— 18 февраль куни 7-Улуғбек сайлов округи сайловчилари сизга якдиллик билан овоз беришади, деб умид қиламиз.

— Раҳмат.

Суҳбатни Б. ИСОҚОВ ёзиб олди.

ХУШХАБАРЛАР

Наманган область радиосида тожик тилида эшиттиришлар олиб борилмоқда. Косонсой, Чуст ва Поп районларининг минглаб аҳолиси ўзбек ва рус тиллари қаторида ўз она тилларида ҳам радиоэшиттиришларни тинглайдиган бўлдилар. Тингловчилар Косонсой район «Ленинчи» газетаси ходимлари тайёрлаган навбатдаги сўнгги ахборотдан дала ишларининг бориши, томорқа учун ерлар ажратилаётганлиги, янги автомат телефон станцияси ишга тушганлиги ҳақида билиб олдилар. Бундан кейин ахборот эшиттиришлари билан бир қаторда маълум бир мавзуга бағишланган тожик тилидаги эшиттиришлар ойига уч марта эфирга чиқади. Наманганлик журналистлар ҳозир қрим татар тилида, областда истиқомат қилаётган бошқа миллатларнинг тилларида ҳам эшиттиришлар уюштириш устида иш олиб боришмоқда.

* * *

Сурхондарё байналмилалчи жангчилар ва запасдаги жангчиларнинг вилоят уюшмаси тузилди. Собиқ жангчиларни жамоат ишларига фаол жалб этиш, уларнинг ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилинишини кучайтириш — янги ташкилотнинг вазифасидир. Уюшма ишига таъсис конференциясида сайланган кенгаш раҳбарлик қилади.

(ЎзТАГ).

СССР ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ КОМИТЕТИДА

Сўнгги вақтда Москвада ва бир қанча бошқа жойларда яҳудийлар, озарбайжонлар, арманларни ур-йиқит қилишга гўё тайёргарлик кўрилаётгани ҳақида овозалар юрибди. Ана шундай овозалар ишончлироқ бўлиши учун бундай миш-мишларни тарқатувчилар айрим норасмий бирлашмаларнинг миллатчилик тусидаги «программаларидан», шунингдек яқинда Москвада адабиётчилар уйида бўлгани каби айрим унсурларнинг безорилик, иғвогарлик қилмишларидан фойдаланмоқдалар. Ур-йиқит ҳақидаги миш-мишлар одамларни хавотирга солмоқда, уларнинг орасида турли фикрларни, ишончсизлик туйғусини келтириб чиқармоқда, ижтимоий вазиятни кескинлаштирмоқда.

СССР Давлат хавфсизлиги комитети ўз ваколатлари, айниқса совет гражданларининг конституцион ҳуқуқларини ҳимоя қилишга таалluқли қисми доирасида экстремистик миллатчилик кўринишларига бефарқ қарай олмайди ва қонунда кўзда тутилган ҳолларда бундай миллатчилик кўринишларига чек қўйиш чораларини кўради.

Ур-йиқит ҳақидаги миш-мишларнинг тарқатилаётганида эса, уларнинг асосли эканлигини кўрсатувчи аниқ далиллар йўқ. Давлат хавфсизлиги идораларига келаётган бирдан-бир маълумотлар ана шу овозаларнинг ўзи, улар оммавий ахборот воситаларида такрорланаётганлиги ҳамда айрим гражданларнинг ўша миш-мишлар хусусида тушунтириш беришни сўраб қилган мурожаатларидир. Шунга қарамай, СССР Давлат хавфсизлиги комитети вазиятнинг ривожланишини кузатиб турибди ва вазият аниқ кескинлашган тақдирда тегишли чораларни кўради. Давлат хавфсизлиги комитети бу ишда жамоатчиликнинг, ғайриқонуний ҳатти-ҳаракатларнинг аниқ фактлари ёки ана шундай ҳаракат қилиш муддаоларидан ҳақиқатан ҳам хабардор бўлган кишиларнинг ёрдамига умид қилади.

Бундай шароитда оммавий ахборот воситалари шу қадар нозик масалаларни ёритишга ўйлаброқ ёндошишлари, текширилмаган маълумотларни эълон қилмасликлари муҳимдир, чунки бир сабабга кўра, зўравонлик қилишга даъват этиш ҳар қандай бошқа сабабларга кўра, зўравонликка даъватни келтириб чиқаради.

ОБЛАСТЬ ГАЗЕТАЛАРИ САҲИФАЛАРИДА

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

Шу кунларда Оржоникидзе районидаги «Коммунист» колхозининг парник хўжалигида иш қизғин. Бу ерда асосан эртаги сабзавот кўчатлари тайёрлашга киришилди. Сифатли ишланган майдонларга 30 килограмм карам уруғи сепилди. Помидор, булғор қалампири, бақлажон ва бошқа резаворларнинг кўчатларини тайёрлаш ҳам бошлаб юборилди.

— Барча участка ва бригадаларда қишки тадбирлар уюшқоқлик билан амалга оширилаяпти, — дейди колхоз бош агрономи Озод Эргашев. — Бу йил 240 гектар майдонда эртаги сабзавот етиштирилади.

Хўжаликда маҳаллий ўғит жамғаришга алоҳида эътибор берилаяпти. Шу мақсадда махсус отряд тузилди. Айни кунларда ўнта прицепли трактор ва иккита юк ортувчи механизми унум билан ишлатилмоқда. Жами 15 минг тонна гўнг чиқариш мўлжалланаяпти. Учта бульдозер ёрдамида ерлар жорий текисланмоқда. Қишки ишлар колхознинг Асрор Юнусов, Нуриддин Ажихонов, Абдулҳай Маҳсумов, Шуҳрат Эгамбердиев бошчилик қилишаётган бригадаларда намунали олиб борилмоқда.

«ЛЕНИН ЙЎЛИ»

(САМАРҚАНД)

Кейинги йилларда қишлоқ хўжалигида ишни илмий ташкил этиш, фан ва техника ютуқларидан фойдаланишда сусткашликка, бирёқламаликка йўл қўйилди. Асосий эътибор пахтага қаратилиб, бошқа соҳалар эътибордан четда қолди. Хўжалик ҳисобига ўтилиши, деҳқонларга ерга эгалик ҳуқуқининг берилиши ижобий ўзгаришларнинг муҳим омили бўлмоқда. Аммо янгилик ўзига қийинчилик билан йўл очмоқда. «Билим» жамияти район ташкилоти аъзолари жойларда пудратнинг моҳиятини кенг тушунтиришмоқда. «Янгиобод», «Партия XXII съезди», Ленин номли, Карл Маркс номли колхозларда кўпчиликни қизиқтирган масалалар юзасидан суҳбатлар уюштирилди, А. Қурбонов, Р. Алиқулов, В. Мардиев, В. Зокиров сингари сўз усталари маҳаллий мисоллар, солиштирма рақамлардан унумли фойдаланишаяпти.

Икки йил аввал Оқдарё районидаги Ленин номли колхознинг М. Элмуродов бошлиқ пудратчи коллективи ҳосилдорликни кескин оширишга эришди. Пахтанинг таннархи 9 сўм 58 тийин арзонлашди. Йил якунида зарбдорлар 7 минг сўмдан зиёд устама ҳақ олдилар. Илғорлар тажрибаси барча бригадаларда кенг тарғиб қилибди.

Тарғиботчилар баъзи муаммоларни ечишда ҳам фаол иштирок этишаяпти. Жумладан, А. Тоштемиров ва Э. Абдураҳмонов олимлар яратган янги препаратлар ҳақида кенг тушунтириш ишларини олиб бордилар. Ҳаракат зое кетмади. Эндиликда хўжаликларда заҳарли химикатлардан фойдаланилмаяпти.

«КОММУНИСТ»

(АНДИЖОН)

Андижонда аҳоли зич яшайди. Шу боисдан транспорт қатнови ва пиёдалар хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги муаммоларни тезроқ ҳал этиш лозим. Долзарб вазифалардан бири ерости йўлларини барпо этишдир. Яқинда Андижон шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети халқнинг орзусини рўёбга чиқариш юзасидан махсус қарор қабул қилдилар. Икки-уч йил ичида Сойгузар, Эскишаҳар, темир йўл вокзали, Охунбобоев номли театр майдони ҳамда Бобур, Победа кўчалари чорраҳасида ерости йўллари қурилади.

Сойгузар бекатида дастлабки ишлар бошлаб юборилди. Иншоот қурилишини оталиққа олган «Облремстрой» трестининг 1-қурилиш бошқармаси бош инженери Абдулҳамид Қосимов шундай дейди:

— Бунёдкорларимизнинг кайфияти аъло. Улар кун сайин унумли меҳнат қилишмоқда. Ҳозирча бир миллион 91 минг сўм маблағ сарфлаш кўзда тутилган. Ерости йўлининг икки томонида хўжалик ҳамда саноат моллари магазинлари қурилади.

* * *

Балиқчи районидаги Максим Горький номли совхоз бригада бошлиғи Маҳмудали Қирғизов шогирдлари билан пудрат қудратини амалда намойиш этмоқда. Моддий манфаатдорлик таъминланаётганлиги ижро интизомини мустаҳкамлаш, ички имкониятлардан унумли фойдаланишда муҳим омил бўлмоқда. Омилкорлик, ташаббускорлик ўз самарасини кўрсатди. Ҳосилдорлик гектарига 30 центнерга етди. Давлатга топширилган 508 тоннадан ортиқ оқ олтиннинг асосий қисми машиналарда саранжомланди. Ҳар бир ишчи ойлик иш ҳақининг бир сўмига бир сўму 10 тийиндан қўшимча ҳақ олди. Инсон омилига эътибор кучаймоқда. Шийпонлар ёнида боғлар, гулзорлар ташкил этилди. Бултур бир гектар ерда қовун етиштирилиб, ундан олинган даромад бепул иссиқ овқат тайёрлашга сарфланди. Иноқ коллектив 6 мингта жўжани парваришлаб, мўмай даромад олди.

«НАМАНГАН ҲАҚИҚАТИ»

Задарё районидаги Жомашўй посёлка Совети атрофида 900 дан ортиқ корейс миллатига мансуб кишилар истиқомат қилишади. Қайта қуриш, демократия шарофати туфайли улар ўз она тилларини ўрганмоқдалар. 14-мактабда рус тилида таҳсил олаётган корейс болалари беш группага бўлиниб ўқишаяпти.

— Тилимиз, ёзувимиз мураккаб, — дейди ўқитувчи Н. Тен. — Улар узоқ йиллик тарихга эга. Ҳозир бироз қийналаяпман. Ахир, бундан 60 йил бурун бошланғич маълумот олган, кейин бутун ҳаёти руслар, ўзбеклар орасида ўтган кекса корейсдан кўп нарсани талаб қилиш қийин. Маошим ўзимга етарли. Аммо ғоят муҳим ишга бел боғлаганлигимни чуқур ҳис қилаяпман.

Муаммолар ҳам бор. Дарсликлар, тавсияномалар йўқ. Русча-корейсча луғатни топиш амри маҳоль Район халқ таълими бўлими қийинчиликларни бартараф этиш юзасидан тадбирлар белгилади.

* * *

Абдуолим Маматов — Норин районидаги Энгельс номли колхознинг тажрибали чўпонларидан бири. У 749 бош қўйини меҳр билан парваришламоқда. Бултур мавжуд совлиқлардан қарийб 500 бош соғлом қўзи олганди. Жорий йилда ютуқларни янада мустаҳкамламоқчи.

«ҚАШҚАДАРЁ ҲАҚИҚАТИ»

Коммунист Холбиби Хазарова тадбиркорлиги, ташаббускорлиги билан эл-юртга танилган. У узоқ йиллардан буён Ульянов районидаги «Партия XX съезди» совхозида сигирсоғарлик касбини ардоқлаб келмоқда. Ўтган йили барча имкониятни ишга солиб, ҳар сигирдан 3.800 килограммдан сут соғиб олишга эришди. Эндиги нияти — ана шу кўрсаткични 4 минг килограммга етказиш. Қишлоқ кўнгилдагидек ўтаяпти.

Фермада Холбибининг издошлари кўп. Зулфия Сали[illegible]ва — уларнинг бири. Устоз билан шогирд басма-бас ишлашмоқда. Мўл-кўл озуқа жамғарилганлиги чорва[illegible]ликни жадал ривожлантириш имконини бераяпти. Топши[illegible]рилаётган сутнинг ёғлилиги 4,2—4,4 фоизни ташкил [illegible]моқда. Чорвадорлар ўртасида социалистик мусобақа қи[illegible]ғин тус олган. Равшан Турдиқулов, Тўра Тошев, Умар Норов, Рўзиқул Умаров каби фидойилар сут булоғини топширишга муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Совхоз 1989 йилда давлатга 720 тонна сифатли маҳсулот топширди. Январь ойи кўрсаткичлари ҳам кўпчиликни қувонтирмоқда. Ферма мудири Ҳазрат Худойқулов ишнинг муваффақиятини таъминлаш, чорвадорларнинг унумли меҳнат қилиб, кўнгилли ҳордиқ чиқаришлари учун шароитни муҳайё қилиш борасида жонбозлик кўрсатмоқда. Яқинда Туйбуви Турсунова ва Ўғилой Рўзиқулова хайрли ташаббус бошладилар. Ниятлари ҳар бир иш кунини зарбдор меҳнат билан якунлаш, ички имкониятлардан унумли фойдаланишдир.

БИР ПИЁЛА ЧОЙ УСТИДА

Дам олиш саҳифаси

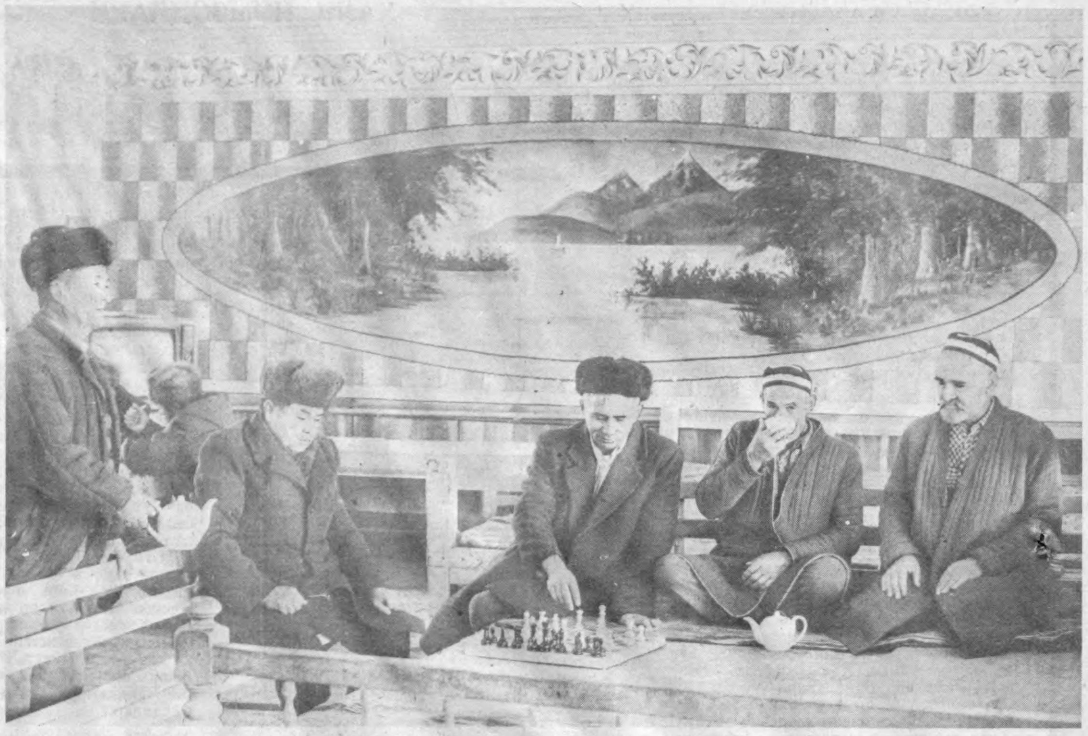

Агар йўлингиз Самарқанд районидаги «Ленин байроғи» колхози томон тушгудек бўлса, шу хўжалик чойхонасига кириб ўтинг. Сизни серфайз гўша соҳиби Ёрбобо ака Эргашев самимият билан кутиб олиб, бир пиёла чойга таклиф этади. Чойхонадаги саранжом-саришталик кайфиятингизни кўтариб, дилингизни равшан этади. Колхоз аъзолари бу ерда тез-тез тўпланишиб бир пиёла чой устида ширин суҳбат қуришади. Чайхонада турли йиғинлар, баҳс-мунозара ўтказиш анъанага айланган.

Суратни Н. ШАРИПОВ олган.

СССР умумий хонадонимиздир

ТУРКМАНИСТОН ЎЗБЕКЛАРИ

Биз маъмурий-буйруқбозлик системаси туфайли вужудга келган ижтимоий кескинлик ва иқтисодиётимизнинг қашшоқлашуви миллатлараро негиздаги низолар сабабларидан бири эканлигини англаб ета бошладик. Айни пайтда шундай мисоллар ҳам бор: ўзаро сабр-тоқатли бўлиш, ҳурматлаш, мустаҳкам иқтисодий база яратиш одамларга яхши қўшнилар сифатида яшашга, ўз ёнидаги кишининг миллатни ўйламаслика имкон бераяпти.

...Ўзбекистоннинг «Туркманистон ССР 40 йиллиги» колхози нафақат Тошҳовуз областида, балки бутун Туркманистонда машҳур. Иқтисодий жиҳатдан бақувват, юқори рентабелли бундай хўжаликлар республикада у қадар кўп эмас. Колхозга ўттиз йилдан ортиқроқ вақтдан буён Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Туркманистон ССР Олий Советининг депутати Саъдулла Рўзматов раҳбарлик қилиб келмоқда.

Бу ерда деҳқонлар ерга астойдил меҳр қўйишган. Ўз навбатида замин ҳам пахта, полиз экинлари, сабзавот, маккажўхоридан мўл ва барқарор ҳосил бераяпти. Масалан, бултур пландагидан ташқари 2,5 минг тонна пахта етиштирилди. Бу экин 4 минг гектар майдонда парвариш қилинади. Чорвачилик комплекси, паррандачилик фермаси ҳам фойда бермоқда.

Ижара ва оила пудратига ўтилгандан кейин колхознинг ишлари анча юришиб кетди. Бригадалар тугатилиб, ўрнига 12 та агроучастка ташкил этилди. Улар ижара ва оилавий пудратдаги коллективларга хизмат қилмоқда. Идора ходимлари орасидан 45 киши қисқартирилди.

Колхозчилар яхши яшамоқдалар. Оддий меҳнаткашнинг ўртача ойлик маоши 300, механизаторники 350 сўм. Бу ерда иморат қуришни яхши кўришади ва билишади. Колхоз ўзининг ғишт заводига эга. Унча катта бўлмаган лойиҳалаш бюроси ҳам бор. Деҳқонларнинг шахсий қурилиш олиб бориш учун берган буюртмаларига мувофиқ лойиҳаларни мазкур бюро тайёрлайди. Колхоздаги уйларнинг томига шифер қоқилган, хонадонлар газлаштирилган. Клуб, магазин, болалар боғчаси, мактаб, медпункт, спорт майдончалари, ҳаммом ҳамда хизмат кўрсатиладиган бошқа объектларни ўз ичига олган маданий-маиший марказлар ишлаб турибди. Колхознинг бешта посёлкасида ҳозир ана шундай марказлар бор, 1990 йилда яна бир нечтаси қуриб битказилади.

Бинобарин, 1989 йилда «Туркманистон ССР 40 йиллиги» колхози базасида қишлоқ қурувчиларининг республика семинари ўтказилди, унда кичик маданий-маиший марказларни барпо этиш соҳасидаги тажриба умумлаштирилди.

Хўжалик аҳолисининг аксарияти — ўзбеклар. Улар билан ёнма-ён туркманлар, татарлар, руслар, қозоқлар, қорақалпоқлар ва корейслар ҳам ишлашаяпти. Ҳаммалари дўстиноқ бўлиб яшамоқдалар.

— Кексаларни эъзозлаш, бошқа миллатга мансуб одамларни ҳурматлаш бизда анъанага айланган, — дейди колхоз раиси С. Рўзматов. —Биз энг аввало кишилардаги билимдонликни, ўз вазифасига муносабатини, меҳнат маҳоратини қадрлаймиз.

Колхозда фақат ўзбек мактабларигина эмас, балки туркман, шунингдек аралаш тилли мактаблар ҳам бор. Хўжаликнинг ўзбек фольклор ансамбли концерт берганида уни туркманлар ҳам, бутун Тошҳовуз областидаги бошқа миллат одамлари ҳам завқланиб томоша қиладилар.

— Туркманистоннинг Тошҳовуз областида туркманлар ва ўзбеклар қадим-қадимдан оға-инилардек яшаб келишади. Туркман шоири Махтумқулининг «Бу ерда қардошлик — одат, дўстлик — қонун» деган сўзлари турмушимиз таомилига айланган, — дейди халқ депутатлари Тошҳовуз область Совети ижроия комитетининг раиси В. Рашидов.

Бошқа миллат вакиллари сингари ўзбеклар ҳам масъул лавозимни — то Туркманистон ССР ҳукумати аъзолигига қадар — эгаллашлари, биз ўз фарзандларимизни она тилимизда ўқитиладиган мактабларга беришимиз (айтганча, ўқувчи ўрни билан таъминланишда ўзбек фарзандларининг аҳволи бошқаларга қараганда анча яхши), ўзбек тилида газета чиқаётганлиги, Ўзбекистоннинг Урганч шаҳар телевидениеси кўрсатувларини томоша қилаётганимиз ҳеч кимни ажаблантирмайди. Келаси йилдан Тошкент кўрсатувлари ҳам узатила бошлайди. Тошҳовуз музикали драма театри репертуаридан ўзбек муаллифларидан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий, Уйғун, Қурамбой Матризаевнинг пьесалари ўрин олган.

Ўзбекистоннинг Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон АССР маданият, медицина, халқ таълими ходимлари билан мустаҳкам алоқа ўрнатганмиз.

Яқинда областларимиз ўртасидаги Амударё устига Қоратов деган жойда яна бир кўприк қурилди. У ерда тош-шағал қазиб олинадиган яхши карьерлар бор. Биз бундай материалларни юзлаб километр олисдан — Красноводскдан ташиб келаётган эдик. Қўшниларимиздан олсак, анча арзонга тушади, у қадар қийналмаймиз ҳам. Биргаликда корхона барпо этиш ғояси ана шундай пайдо бўлди. Бошқа лойиҳалар ҳам бор, жумладан Туркманистондаги Мари ГРЭСидан областимиз орқали Ўзбекистонга ўтадиган ЛЭП-500 (электр узатиш линияси) қуриш мўлжалланмоқда. Уни ўзбек бинокорлари иштирокида барпо этишни режалаштирганмиз.

Хулоса қилиб айтганда, тўпланиб қолган муаммоларни биргаликда ҳал этишга интилмоқдамиз. Ҳаммамизнинг уйимиз бир, совет хонадонидир. Уни бўлиб юборишга ҳеч қандай эҳтиёж йўқ. Ота-боболаримизнинг «Оғир кунингда қўшнинг ярайди» деган нақли бор. Биз шунга амал қилмоқдамиз.

Ботир ХАЛЛИЕВ,
АПН мухбири.

ФАСЛЛАР

ДАРАКЧИ

Февраль қишнинг учинчи ойи ҳисобланади. Ойлар орасида энг қисқаси ва ғаройиби. Унда об-ҳаво ниҳоятда ўзгарувчан бўлади. Бунинг боиси, гўзал фасл—баҳор арафаси, унинг нафаси сезилиб қолади. Куррамизнинг бошқа минтақаларида ҳам шундайми! У ерларда табиат қандай кўринишда!

Ой номининг асосини ташкил этган «Февруарус» сўзи лотинча бўлиб, покланиш деган маънони англатади. Февралда тундрадаги қорлар изғирин шамол туфайли зичлашади. Украина, Қуйи Волга бўйи, Қозоғистон даштларида қорнинг юза қатлами бироз эриб, юпқа муз билан қопланади. Кенг баргли ўрмонларда жўка дарахтларининг қанотли мевалари чиройли шакллар ҳосил қилиб, қор устига ёнбошлайди. Кичик Осиё (Туркия), Эрон, Ироқ, Афғонистон, Ўрта Осиёда баҳор нишоналари сезилади. У Жанубий Хитой денгизи соҳилларидан шимол томонга йўл олиб, Янцзи дарёси ҳавзасига етади. Майда мевали дарахтлар қийғос гуллайди. Тайвань оролида шоли экишга киришилади.

Куррамизнинг Мексика қўлтиғи соҳилларига, Съерра-Невада, Каскад тоғларига, Миссисипи дарёси ҳавзасининг жануб томонларига, Флорида ярим оролига, Аппалачи тоғлари этакларига баҳор ташриф буюради. Мисрда кузда экилган дон экинлари, беда ўриб олинади. Қушлар шимол сари учишга тайёргарлик кўришади. Африка саванналарида ҳаво исиб кетади. Жазирамадан барча дарахтларнинг барглари қуриб тўкилади.

Ҳиндистон ва Ҳиндихитойда февраль — ёзнинг биринчи ойи. Бу даврда мутлақо ёғингарчилик бўлмайди. Денгизларда сув камаяди. Кичик дарёларнинг таги кўриниб, йириклари саёзлашади. Жанубий ярим шарда куз белгилари сезила бошлайди.

Америка қитъаси жанубидаги Оловли Ер оролида изғирин кучайган давр. Дарахтларнинг барги тўкилиб, ўсимликлар сарғаяди.

Африкадаги Калахари чўлининг шарқий қисмида ўсимликлар ривожланишдан тўхтайди. Австралиянинг жануби-ғарбий чеккасида хазонрезгилик фасли, дастлабки куз ёмғири ёға бошлайди.

Жумҳуриятимизда эса февралнинг иккинчи ярмидан кун аста-секин исий боради. Жанубий вилоятларда баҳор нафаси сезилиб қолади. Ой охирига бориб дарахтлар куртак чиқаради. Қирадирларда майсалар ниш уради. Қисқаси, қишнинг учинчи ойи— февраль тугаши билан пахта ўлкасига кўклам зеб ёя бошлайди.

Т. МАҲМУДОВ,
табиатшунос.

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ

ДОРИЧОЙ

«Ҳурматли редакция! Маълумки, она-юртимиз замини шифобахш ўсимликларга бой. Табиатшунос олимлар маълумот беришларича, мамлакатимизда 17—20 минг хил доривор гиёҳ мавжуд. Ҳозирги вақтда 300 га яқини табобатчиликда қўлланилаётир. Улардан бири доричойдир. Бир пайтлар хизмат тақозоси билан Фарғона водийсида бўлганимизда, хонадонларда уни ичиб, ҳузур қилганмиз. Сизлардан илтимос, доричой қандай тайёрланади? Шу ҳақда қисқача маълумот берсангиз.

Мирсодиқ МИРАҲМЕДОВ,
республика ипакчилик бош бошқармасининг ходими.

Саттор ҒАНИЕВ,
истеъфодаги подполковник».

Инсоният қадим замонлардан бери шифобахш ўсимликлардан табобатчиликда кенг фойдаланиб келади. Эрамиздан аввал яшаган юнон табиби Гиппократ (460—375 йиллар) 200 га яқин гиёҳ ҳақида маълумот берган. Табобат илмининг бобокалони Абу Али ибн Сино эса ўзининг шоҳ асари — «Тиб қонунлари»да 900 га яқин ўсимлик хусусида фикр юритиб, улардан фойдаланиш йўлларини баён қилган.

Доричой ҳам ана шундай шифобахш гиёҳларнинг айримларидан тайёрланади. Ўрта Осиё халқлари ундан қадим замонлардан фойдаланиб келадилар. 1930 йилларда Ҳиндистон, Хитой, Эрон ва араб мамлакатларидан фойдали моддалар кўплаб келтирилган. Булар долчин, занжабил, зарчава, қора, сариқ халила, жози, кучала, қулунжон, омила, балила, узунмурч, оқмурч кабилардир. Фарғона водийси, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон халқлари уларни янчганлар-да, ўзимизда ўсадиган игир, игри қора ва рўёнларини қўшиб, доричой тайёрлаганлар.

Доричой кўпгина хасталикларга малҳам бўлиши билан ажралиб туради. Уни истеъмол қилган кишилар аллергия, овқат ҳазм бўлмаслик, асаб, сариқ, таносил ва қанд касалликлари, шунингдек, бод, ревматизм, қон босимининг ошиши, камқонликдан фориғ бўладилар. Зеро, бу шифобахш ўсимлик таркибида турли дармондорилар, ошловчи моддалар мавжуд.

А. ОБИДОВ,
доришунос.

Газетхон илҳоми

ЧОПОНИМ

Мардлигимнинг кўрки бўлган қимматбаҳо чопоним,
Куёвлигим хотирамга солган гоҳо, чопоним.
Истироҳат оқшомлари ҳамроҳ ҳовли, гузарда,
Киймаганлар эскилик деб қилган хато, чопоним.
Кўз оласан кўркам белбоғ, дўппи ила бирлашиб,
Ашк-борон кўзларимга бердинг зиё, чопоним.
Не улуғлар кийган сени халқимнинг кўрк, фахри деб,
Гоҳи-гоҳи қизларга ҳам бўлдинг «раво», чопоним.
Бир айбинг бор: чақириқ ё тўй-ҳашамда баъзида,
Қуда-анда ўртасида қўзғар низо, чопоним.
Чеварингга минг қусурким, тикиб сени тор-қийшиқ,
Сандиқзада ётдинг йиллар арзон баҳо, чопоним.
Сифатингга қарасинлар кўпроқ чевар гўзаллар,
Чий духоба, беқасам ё гулгун мато, чопоним.
Қотма ёқа, ипак попук, майда қавиқ ҳам тўкис,
Киймоқ сени ярашиққа бас муддао, чопоним.
Вужудимга эмас якто, юрагимга тафт бериб,
Маҳмуднинг ҳам ҳол-жонига кирди оро, чопоним.

Маҳмуд ТОШМУҲАМЕДОВ, ишчи.

ШАХМАТ БУРЧАГИ

ВАЗИЯТГА ҚАРАБ

СССР спорт мастерлигига номзод Анвар ИНОҚОВ таҳрири остида

Шахмат ўйинида шундай вазиятлар содир бўладики, баъзан баҳс ниҳоясида томонларда рух билан от ёки рух ва фил қолади. Бундай пайтларда учрашув тақдирини юзага келган ҳолат ёки бўлмаса мухолифларнинг маҳорат билан, аниқ ва пухта ўйнашлари ҳал этади. Буни қуйидаги икки партия мисолида кўриш мумкин.

Аввало биринчи диаграммага назар солайлик.

Унда оқларда рух, қораларда от бор. Ўйин охирида рух ва от қолиб, дуранг натижа қайд этилган ҳолатлар ҳам бўлиб туради. Аммо бу галги вазиятда қораларнинг оти бурчакда турибди. У шоҳини ҳимоя қила олмайди. Бундан фойдаланган оқлар учрашув тақдирини ўз фойдаларига ҳал қиладилар. Масалан, улар шоҳини e3 га юришади. Бу оқларга ғалаба келтиради. Қани, мазкур вазиятни ўзингиз бир таҳлил этиб кўринг-чи:

Энди иккинчи диаграммага нигоҳ ташлайлик.

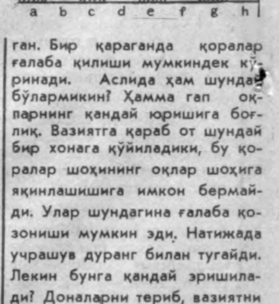

Қаранг, оқларда фил билан от, қораларда эса фарзин қолган. Бир қараганда қоралар ғалаба қилиши мумкиндек кўринади. Аслида ҳам шундай бўлармикин? Ҳамма гап оқларнинг қандай юришига боғлиқ. Вазиятга қараб от шундай бир хонага қўйиладики, бу қоралар шоҳининг оқлар шоҳига яқинлашишига имкон бермайди. Улар шундагина ғалаба қозониши мумкин эди. Натижада учрашув дуранг билан тугайди. Лекин бунга қандай эришилади? Доналарни териб, вазиятни бир таҳлил қилиб кўринг-чи.

ОДОБИНГ— ЗИЙНАТИНГ

- **Қўрқоққа ёрининг ҳилол қоши ҳам қилич бўлиб кўринади.**
- **Ёмоннинг кучи ёш боласи, рафиқаси, онасига етади.**
- **Ҳукмдор мард ва одил бўлса, тобелар фаровон яшайди.**
- **Эл-юрт учун қилғил хайрли иш, Шунда эл-юртингдан олурсан олқиш.**
- **Қовоғингдан қор ёғмасин, кур ёғсин, Ҳамма ҳавас қилиб орқангдан боқсин.**
- **Борди-келди қилган — кўз ила қош.**
- **Оқибатсиз қариндошдан бегона яхши, Меҳр ва оқибат— ҳаётнинг нақши.**

ЗУЛФИҚОР.

БОШҚОТИРМА

Бўйига: 1. Мевали дарахт. 2. Таиланддаги дарё. 4. Хитой спорт ўйини. 6. Қардош республика ҳажвий журнали. 7. Мусиқа атамаси. 8. Чирмашиб ўсувчи ўсимлик. 9. «Саҳро гўзали», ҳайвон. 10. Тана аъзоси. 11. Африкада яшовчи жонивор. 17. Хитойдаги шаҳар. 20. Америкалик машҳур қўшиқчи, кинорежиссёр, тинчлик курашчиси. 21. Совет микроавтобуси.

Диагоналига: 3—7. Сув ҳавзаси. 5—10. Дунёдаги узун дарё. 15—20. Цирк санъати тури. 19—21. Кимёвий элемент.

Энига: 1. Дастурхон кўрки. 3. 24 соатга тенг вақт. 6. Одамнинг билиш қобилияти. 8. Мевали дарахт. 10. Комик адабий жанр. 12. Япониядаги катта вулқон. 13. АССР пойтахти. 14. Жанубий Америкадаги тоғ. 16. Митти кемирувчи. 19. Ширинлик. 20. ГФРдаги дарё. 22. Чилдирма сўзининг синоними.

Энди кроссворд жавоб сўзларидан рақамлар ёрдамида цифрограммани ечинг. (Биринчи рақам кроссворд сўзи номери ва иккинчи рақами эса сўз тартибидаги ҳарфни билдиради).

10/3 — 2/2 — 6/2 — 7/2 — 8/3 —10/2; 19/1 — 20/2 —21/1 — 11/3 — 20/2 — 3/1 — 14/3 — 13/3.

Тузувчи Анвар МИРЗАЕВ.

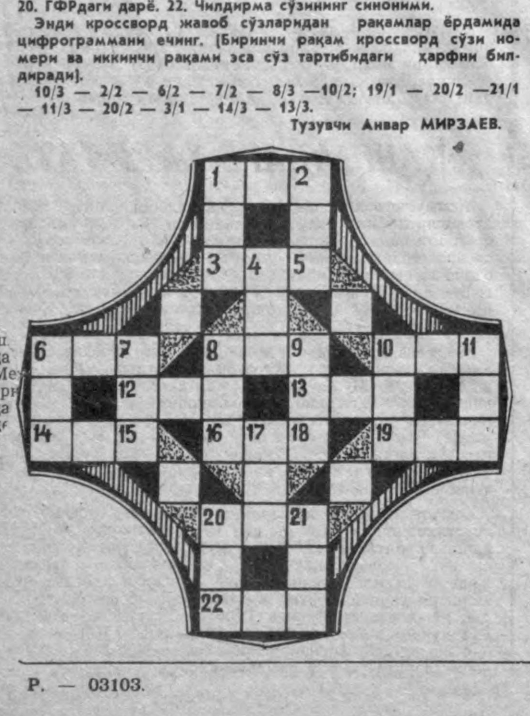

Инна ГАМАЗКОВА.

ГУЛНИНГ ТИКАНИ

Хотин билан иноқмиз. Кўпчилик бизга ҳавас қилади: «Мана сенга чинакам совет оиласи. Ўрган-у ибрат ол...». Турмуш қурганимиздан буён бирор марта қўйди-чиқдига борганимиз йўқ. Асабни эҳтиёт қилиш керак-да. Борди-ю, маликаи дилором жаҳолат отига миниб, ғазаб қиличини кўтарди, дейлик. Хўш, нима қилиш керак? Камина дарҳол синалган усулни қўллайман — лом-мим демай таслим бўламан. Қарабсизки, олам гулистон. Гўё кўпириб тошган дарё бир гувиллайди-ю тўғонга урилгандек тинчийди-қолади.

Бизнинг хоним ана шунақа. Гоҳо кўчада кетаётганимизда пўконидан ел ўтмаган баъзи эркаклар кўзларини лўқ қилишиб, оч назар билан қарашади. Менга эмас, албатта, унга. Гўё бу билан: «Бай-бай, мана бу офатижонни қаранглар. Қадди-басти қуйиб қўйгандек-а, нафосат тўла шаҳло кўзлари-ю тиқмачоқдек бежирим оёқларини айтмайсизми. Шундай аёлнинг эри бўлиб қолсанг!» — дейишаётгандек.

Камина табиатан мўмин-қобил, ҳалимдеккина йигит бўлганим учун юқоридаги каби гап-сўзлардан рашқ қилмайман. Қайтанга хотинимни мақташлари аллақандай хуш ёқади. Қаддимни кериб, «ўша бахтли шоввоз биз бўламизда», дегандек илжайиб тураверaман. Аслида сиртим кулади-ю ичим куяди. Нега дейсизми? Э, сўраманг, нимасини ҳам айтай. Гулнинг тикани кўп бўлар экан.

...Тонг саҳарда ширин уйқудан одатда маликаи диломнинг амирона овози уйғотади: «Алёнушка (аслида отим Алёша, у ўзича эркалаб шундай дейди), қани тур, азизим, нонушта тайёрла!».

Мен кўзларимни ишқалаб, сергак тортаман: «Хўп бўлади, тасаддуқ!». Нариги томонга ўгирилиб ётган хотинимнинг очилиб қолган елкалари устига кўрпани тортиб қўяман-да, талмовсираб ўриндан тураман ва биринчи хизмат бурчимни адо этишга киришаман. Нонуштадан сўнг тошойна олдида пардоз-андоз қилар экан, юзга суртиладиган қандайдир бўёқ ҳамда атир шишасини кўрсатиб, уқтиради: «Алёнушка, бугун мана шулардан қидириб топ!».

Иложим қанча — тушлик қилмасам ҳам қидириб топаман.

Ишдан бирга қайтамиз. Нимагадир алаҳсиб кейинроқда қолсам, шу заҳотиёқ қулоғим остида таҳдидли овоз янграйди: «Алёнушка, лалайма, етишиб юр!». Мен ҳушёр тортиб, етишиб юраман. Бирор дақиқадан сўнг яна буюради: «Алёнушка, ма, сумкани ушла!». Қўлларим банд бўлса ҳам унинг истагини сўзсиз бажо келтираман. Йўл-йўлакай қандайдир магазинга кирамиз. Ҳаворанг кофта билан газакка ишлатиладиган кўк нўхат сотилаётган экан. Шулар ҳам матоҳ бўлди-ю, бир пулга қиммат... Аммо таниш хитобни эшитиб, нафасимни ичимга ютаман: «Алёнушка, азизим, харид қилиш керак. Чўнтакни ковла...». Янги костюм оламан деб асраб юрган пича пулим бор эди. Шундан ишлатишга тўғри келади. Хонимнинг гапи мен учун қонун. Уни икки қилиб бўлмайди.

Энди уйга кетсак керак, деб тургандим, хотиним бир дугонасининг олдига кирди ва у билан анча суҳбатлашди. Мен зерикиб ўлай дедим. Лекин иложим қанча? Маликаи дилором тайинлаб кетган: «Алёнушка, қимирламай кутиб тур!».

Ҳар куни шу аҳвол. Баъзан ёлғиз қолганимда фиғонимдан дуд чиқиб, ўз-ўзидан: «Хўш, нега бундай, нега?» — деб сўрайман. Табиат аёл зотини эркакларга зуғум ўтказиш учун яратганми, нима бало? Эсиз, бўйдоқлик даврим. Нимага ҳам уйландим-а? Тағин бизнинг турмушимизга ҳавас қилишганига ўлайми. Падарига лаънат, бунақа турмушнинг!

Бас, ортиқ чидаёлмайман. Пичоқ бориб суякка етди. Елкамнинг чуқури кўрсин дедим-у икки марта уйдан бош олиб чиқиб кетдим. Лекин хотинимнинг амр-фармони барибир орқамдан қувиб етди: «Алёнушка, бебошлик қилма, уйга қайт!». Унинг иродасига бўйсунишга мажбурман — уйга қайтдим. Яшайверайлик-чи, бу ёғи бир гап бўлар.

Ўй суриб қолган кезларимда хотиним бошимни кўтариб, юзимга меҳр билан термулади: «Сенга нима бўлди, сенга нима бўлди?! Шунқорим, азизим... Бекорга жиғибийрон бўлиш яхши эмас. Ахир, ўзинг ҳаммасини тушунасан-ку!».

Гап ҳам шунда-да. Ҳаммасини биламан, тушунаман. Лекин юрак ютиб айтолмасам, нима қилай? Ҳар куни ишдан итдек ҳориб чиқасан-у, дам олиш ўрнига хотинингга эргашиб, бошинг хам, тилинг гунг, шаҳар изғийсан, магазинма-магазин кезасан, қўлларинг толиб юк кўтарасан. Е тавба, охири борми бунинг ўзи? Дилингдагини тинглайдиган бирон дардкаш йўқ. Э, бўлди! Орани очиқ қиламан, эркаклик ғуруримнинг топталишига ортиқ йўл қўймайман.

Бу умримда биринчи жиддий мулоҳазам эди. Етар! Ҳозироқ олдига бораман-да, шартта-шартта юзига айтаман. Сабр косам тўлди. Хоҳласа, кетаверсин. Тўрт томони қибла!

Шу аснода ошхонадан маликаи диломнинг овози эшитилди. У мени чақиради. Худди айб устида қўлга тушган боладек, тиззаларим дағ-дағ титраб, бояги хаёлларим тутундек тарқади-кетди. Мен яна мулойим, итоаткор «Алёнушка»га айланиб, ошхонага қараб чопдим.

Русчадан
Н. ТОШЕВ таржимаси.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

ЁМҒИРДАН КЕЙИНГИ КОНЦЕРТ

Кариб денгизидаги Пуэрто-Рико ороли коки номли мўъжазгина дарахт бақалари билан машҳур. Уларнинг бир овоздан қилган вақвақаларини ҳазилкашлар оролнинг норасмий гимни дейишади.

Бақалар 108 децибелгача, яъни метро поезди товушидан анча ортиқ куч билан қуриллайди. Нарлари икки хил овоз чиқаради. Биринчи товуш «бу ердан йўқол» (рақибига нисбатан), иккинчиси эса «буёққа кел» деган маънони билдиради.

Пуэрто-Рикодаги халқ ўрмонида бақалар ҳар сафар ёмғир ёққанидан сўнг ўз маҳоратларини намойиш этади. Оролда йилига 1.600 мартагача ёғингарчилик бўлади.

Бақалар асосан бошқа жинсга мансуб жониворларни ёнларига чақириб вақирлайди. Уларнинг «никоҳ тўй»лари йил бўйи давом этади. Демак, бақалар мунтазам «концерт» беришади.

МУСОБАҚА ВА НАТИЖА

ТЕННИС

Италиянинг Милан шаҳрида «Гран-При мусобақаси туркумига кирувчи баҳслар давом этмоқда. Калининградлик Александр Волков иккинчи даврада имкониятни бой бериб қўйди. У жаҳоннинг кучли теннисчиларидан бири — чехословакиялик Иван Лендлга ютқазди — 2:6, 6:2, 1:6.

* * *

Янги Зеландиянинг Веллингтон шаҳрида ўтказилаётган халқаро мусобақада тбилисилик Лейла Месхи яхши қатнашмоқда. У чорак финалда австралиялик Беата Рейнштадлерни 6:4, 6:0, ҳисобида енгди. Лейла ярим финалда майдон эгалари вакили Клаудина Толлифоа билан учрашади.

ФУТБОЛ

СССР терма командаси Италияда навбатдаги ўртоқлик учрашувини ўтказди. Бу сафар футболчиларимиз шу мамлакатнинг учинчи лигасида қатнашаётган «Алессандрия» клубини 3:1 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Тўпларни Фокин, Нарбековас ва Коливанов киритишди.

ШАШКА

Голландиянинг Амерсфорт шаҳрида шашка тожи учун матч ўтказилмоқда. Олтинчи партия 45-юришда дуранг билан якунланди. Натижада даъвогар Сейбрандс пешқадамлик мавқеини бой бермади.

Муҳаррир
А. Ғ. МУХТОРОВ.

«Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газетаси редакциясининг коллективи редакция бўлим мудири Л. Н. Сонга отаси

Николай Михайлович СОНнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Р. — 03103. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1131. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12